

UNIVERZITA KARLOVA

HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Role probačního úředníka v rámci alternativních trestů

**The Role of the Probation officer within alternative
punishments**

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

PhDr. Jana Mottlová Ph.D.

Autor:

Částková Denisa

Praha 2020

Poděkování

Chtěla bych poděkovat paní PhDr. Janě Mottlové, Ph.D., za odborné vedení bakalářské práce a její cenné rady a připomínky, které přispěly k obohacení mé práce. Dále bych chtěla poděkovat Probační a mediační službě Nymburk za poskytnuté materiály a informace při zpracování praktické části.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci „Role probačního úředníka v rámci alternativních trestů“ vypracovala samostatně. Dále prohlašuji, že všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne: 28. 04. 2021

Denisa Částková

Anotace

V bakalářské práci je zaměřeno na roli probačního úředníka v rámci alternativních trestů, což je nezbytná osoba v oblasti restorativní justice.

Teoretická část je věnována základním oblastem Probační a mediační služby – probace, mediace, restorativní justice a alternativní tresty. Teoretická část blíže uvádí profesní vymezení probačního úředníka a jeho pracovní povinnosti.

Praktická část směřuje spíše k samotným klientům Probační a mediační služby, se kterými úředníci pracují. Jednotlivé případy klientů jsou uvedeny v podrobných kazuistikách a představují tak část klientů, se kterými se můžeme setkat na střediscích Probační a mediační služby.

Klíčová slova

Alternativní tresty, klient, oběť, pachatel, probační úředník, Probační a mediační služba, restorativní justice.

Annotation

The Bachelor Thesis deals with the role of probation officer within alternative punishments, which is a necessary person in the field of restorative justice.

The Theoretical part - I deal with the basic terminology in the field of Probation and Mediation Service - probation, mediation, restorative justice and alternative punishments. The theoretical part details the professional definition of a probation officer and his job duties.

The Practical part is more about the clients of the Probation and Mediation Service. Individual cases of clients are listed in detailed case reports and represent part of the clients we can meet at the Probation and Mediation Service centres.

Key words

Alternative punishments, client, offender, probation officer, Probation and mediation services, restorative justice, victim.

Obsah

Úvod.....	7
Teoretická část	9
1. Vymezení základní odborné charakteristiky	9
1.1. Instituce Probační a mediační služby	9
1.2. Restorativní justice.....	10
1.3. Alternativní tresty.....	11
2. Historický kontext.....	14
3. Specifika profesního zaměření probačních pracovníků	16
3.1. Charakteristika pracovní činnosti.....	16
3.2. Vzdělání probačních pracovníků.....	16
3.3. Profesní kompetence	17
3.4. Organizační struktura	17
3.5. Intervize	19
3.6. Supervize.....	19
3.7. Etický kodex.....	20
4. Přehled klientů PMS	22
4.1. Pachatel	22
4.1.1. Podezřelá osoba.....	22
4.1.2. Obviněná osoba.....	23
4.1.3. Obžalovaná osoba	23
4.1.4. Odsouzená osoba.....	24
4.2. Oběť	24
4.2.1. Zvlášť zranitelná oběť	24
5. Specifika jednotlivých metod činností PMS	26
5.1. Probace.....	26
5.1.1. Probační plán dohledu.....	26
5.2. Výkon činnosti v rámci ověření zkušební doby	27
5.3. Činnost probačního úředníka v rámci trestu obecně prospěšných prací	28
5.4. Činnost probačního úředníka v rámci trestu domácího vězení	29
5.5. Soudní pomoc.....	30
5.6. Mediace.....	31
5.7. Parole	32
6. Součinnost probačního úředníka v trestní justici	34
6.1. Spolupráce s klientem	34
6.1.1. Spolupráce s mladistvým klientem	34
6.2. Spolupráce s OČTR.....	36
6.3. Spolupráce s neziskovými organizacemi	37

6.4.	Spolupráce s VS ČR.....	38
6.5.	Informovanost ohledně trestní justice	39
7.	Probační a mediační služba Anglie a Wales	40
7.1.	Historický přehled.....	40
7.2.	Cíle a poslání.....	41
7.3.	Organizační struktura	41
	Praktická část	43
8.	Charakteristika výzkumné metody a sběr dat	43
9.	Vymezení praktické části v kontextu se zvolenou výzkumnou metodou.....	44
9.1.	Individuální kazuistiky klientů PMS.....	46
9.1.1.	Klient I.	46
9.1.2.	Klient II.	48
9.1.3.	Závěrečné porovnání individuálních kazuistik	51
10.	Diskuse.....	53
	Závěr	55
	Seznam použité literatury.....	57
	Seznam tabulek	61
	Seznam obrázků	62
	Přílohy.....	63

Seznam zkratek

OČTŘ – orgány činné v trestním řízení

PMS – Probační a mediační služba

TČ – trestný čin

VS ČR – Vězeňská služba České republiky

VTOS – výkon trestu odnětí svobody

Úvod

Oblast probace a mediace se v našem státě dostává stále více do popředí žebříčku diskutovaných témat, ať už ve spojitosti s mimosoudním řešením trestné činnosti či využití formy alternativního trestu na úkor nepodmíněného trestu odnětí svobody, který představuje pro společnost, ale i stát značné sociální či finanční negativa.

Samotná instituce Probační a mediační služby představuje na území české trestní politiky instituci multidisciplinárního charakteru, která disponuje působností napříč celým státem a s výbornými ohlasy. V letošním roce, tedy v lednu roku 2021, oslavila instituce Probační a mediační služby 20 let od zahájení své působnosti.

Pro pachatele, oběti, rodiny či jiné zainteresované osoby v trestné činnosti nabízí probační pracovníci velkou škálu pomoci, kterou nabízí individuálně danému klientovi – součinnost s neziskovou organizací, probační programy, základní poradenství a jiné.

V některých případech dostanou lidé doporučení na činnost Probační a mediační služby až prostřednictvím orgánu Policie ČR či neziskových organizací. Často se tato pomoc klientům naskytne až po spáchání trestného činu (autonehoda, neplacení alimentů) nebo v nepříznivé životní situaci.

Nevědomost o působení instituce u laické veřejnosti můžeme dávat za vinu její neznalosti ohledně fungování samotné trestní politiky. Někteří obyvatelé netuší, čím disponuje instituce PMS na poli restorativní justice, dozvídají se to většinou až při střetu se zákonem. Instituce PMS pomocí médií, akcí či besed se snaží zvýšit povědomí o činnostech v rámci probace a mediace v dnešní společnosti, právě ty mohou vést k úspěšné resocializaci, včas a profesionálně pomoci obětem trestné činnosti, nebo pouze poradit a odkázat na jiné specializované odborníky.

Cílem bakalářské práce je vymezení postavení probačního úředníka, jeho vzdělání, práva a povinnosti, které musí během své profesní kariéry plnit v kontextu s kazuistikami klientů PMS Nymburk.

Počáteční impuls pro psaní bakalářské práce jsem získala při absolvování povinných exkurzí do věznic a školních praxí na střediscích Probační a mediační služby, kde jsem se zúčastnila jednání s klienty a viděla tak jejich spolupráci a průběh plnění požadovaných povinností, které ze schůzek plynuly. V rámci absolvovaných praxí jsem se setkávala i několikrát se stejnými klienty, u některých jsem měla možnost zaznamenat průběh jejich spolupráce s PMS od samotného výkonu trestu odnětí svobody do úspěšné resocializace, kde našel jedinec své uplatnění v plnohodnotné společnosti. Jednotlivé případy klientů tvoří

náplň bakalářské práce a seznamují nás tak s postupnou spoluprací ze strany klienta a probačního úředníka. Každou kazuistiku zde dělím do několika hledisek, aby byl dobře vidět vývoj daného jedince.

První část bakalářské práce je určena spíše teoretickému zaměření, kde se snažím uceleně a stručně vytyčit cíle a poslání instituce PMS, roli probačního úředníka. Nezbytnou součástí tvoří i přehled alternativních trestů, na které probační úředník dohlíží a tvoří tak značnou část jeho pracovní náplně. U alternativních trestů je spatřován zájem společnosti o tuto formu řešení na poli trestní justice. Povědomí široké společnosti je převážně směřováno k etické otázce, co je za hranou a co ne, pro udělení trestu tohoto typu. Pohled na jednotlivé alternativní tresty, tak rozdělují společnost do dvou typů – příznivce a odpůrce. Avšak převážná část souhlasí a je toho názoru, že prostřednictvím těchto trestů se sníží přeplněnost věznic, náklady spojené s VTOS a zároveň se přispěje k dobré resocializaci pachatele a zvelebení veřejného prostranství a majetku pro obyvatele státu. Posledním bodem teoretické části je porovnání se zahraničím – Anglií, kde má probace a mediace bohatou historii a úspěchy v nápravě pachatele zpět do běžného společenského života.

Teoretická část

1. Vymezení základní odborné charakteristiky

1.1. Instituce Probační a mediační služby

Probační a mediační služba je výrazná instituce v oblasti trestní justice. Vymezuje ji převážně zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, trestní zákon č. 40/2009 Sb. a zákon o obětech trestných činů č.45/2013 Sb.

Instituci lze definovat, dle prvního veřejného ochránce práv JUDr. Otakara Motejla, jako: „*organizační jednotku státu a účetní jednotku, která podle zákona č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, provádí úkony probace a mediace ve věcech projednávaných v trestním řízení*“ (Motejl 2010, str. 185).

Činnost Probační a mediační služby spadá v naší zemi do resortu ministerstva spravedlnosti. Zde daný ministr ve svém funkčním období může zvolit či odvolat ředitele PMS ČR. V současné době v čele této instituce je PhDr. Andrea Matoušková, která je podle zákona zodpovědná za hospodářské, finanční, personální a materiální zajištění, které tvoří nezbytné složky pro optimální provoz středisek a nenarušenou spolupráci mezi jednotlivými středisky.

Cílem PMS je dosáhnout správné resocializace u pachatelů trestné činnosti, která by měla pozitivní vliv na jejich budoucí život, kde by se neobjevovala možná rizika s porušováním zákonů a norem. Činnost úředníků směřuje také k poškozenému čili oběti trestného činu, kde je klíčovým bodem – spravedlivé vedení sporu, pocit neohrožení a bezpečí a nezbytná pomoc s nastalými následky z TČ.

Včasná a správně zvolená pomoc ze strany probačních úředníků pomůže oběti s vyrovnáním se nastalé situace a zamezí tak hrozící sekundární viktimizaci. Nedílným cílem Probační a mediační služby je všestranná ochrana společnosti, kterou realizují formou alternativních trestů (Štern aj., 2010).

1.2. Restorativní justice

Restorativní justice ukazuje nový pohled v řešení trestné události. Upouští se, zde od tradičního potrestání pachatele. Což byl způsob řešení sporu, na který byla naše společnost po několika století zvyklá. V Evropě se vyvíjí povědomí o restorativní justici až ve druhé polovině 20. století, a za „otce zakladatele“ se považuje Howard Zehr, který svými publikacemi, jako první přispěl k objasnění přínosů v rámci restorativní justice.

Howard Zehr ve svých publikacích uvádí pozitiva, která spočívají v přínosu pro zúčastněné osoby – pachatel, oběť, rodiny v rámci řešení nastalé trestní situace.

Restorativní justice se nezabývá pouze materiálními škodami, ale i emočními. Snaží se o udržení zdravých a plnohodnotných mezilidských vztahů, z toho důvodu, jelikož se snaží docílit určité spolupráce v řešení sporu ze strany obou účastníků jednání, právě zde je důležitá vysoká míra angažovanosti, jak na straně pachatele, tak i oběti TČ (Zehr, 2003).

Howard Zehr velmi zohledňuje potřeby a ztráty poškozených, ale i jejich blízkých osob. V rámci dobře fungujícího programu je nezbytná aktivizace pachatele trestného činu, což znamená, že má pachatel za povinnost splnit všechny body, které jsou zapotřebí ke snížení újmy, která byla trestným činem způsobena (Zehr, 2003).

Obecně jsou specifika činností v této trestní oblasti charakterizovány jako: *„újmou vzniklé trestnou činností a usiluje o zohlednění potřeb oběti, podporuje odpovědnost pachatele za řešení vzniklé situace a zapojuje poškozeného, pachatele a komunitu do procesu řešení.“* (Štern aj., 2010, str. 30).

Nepostradatelné hodnoty v rámci restorativní justice: respekt, odpovědnost, dialog, participace, vyváženost, dobrovolnost a pospolitost. Bez těchto hodnot nedojde ke zdravému urovnání sporu mezi jedinci (Štern aj., 2010).

1.3. Alternativní tresty

Termín „alternativní trest“ je obecně prisuzován k těm trestům, které nejsou spojené s odnětím svobody a řadí se mezi pracovní náplň probačních úředníků.

Jednotlivé typy alternativních trestů se v současné trestní justici řadí k nejčastěji stanoveným trestům na území České republiky. Dle sdělení Ministerstva spravedlnosti ČR tvoří převážně 80 % rozhodnutí alternativní sankce (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2017).

Alternativní sankce dosáhly svého rozmachu hlavně ve druhé polovině 90. let, kdy byly značně využívány pro minimalizaci běžného soudního řízení.

Za hlavní cíl alternativního trestu je považován odklon, což je právo státního zástupce nestíhat některé typy trestných činů, čímž se získá právě prostor a čas pro soudní senát, který se může více specializovat na závažný druh trestné činnosti. U stanovení alternativního trestu je pohled směřován zejména k typu a povaze trestného činu a také k okolnostem a trestní minulosti dané osoby.

Pozitiva ve stanovení této alternativy se pojí i k vykonávací fázi – snížení počtu odsouzených ve věznicích, nepřerušovaný kontakt s blízkými a udržení stálého sociálního zázemí – domov, zaměstnání.

Trest spojený s odnětím svobody představuje pro společnost a odsouzeného velké množství rizik. Odsouzený během VTOS, tak může propadnout výrazným psychickým a emočním problémům – deprese, ztráta motivace, citové oslabení, apatie, projevy agrese a další jevy v chování, které ho spojují s výkonem trestu.

Jedinec, který musí splnit svůj trest v příslušné věznici ztrácí na delší dobu sociální kontakty – rodinné, přátelské vztahy a zaměstnání, což má velký dopad na jeho psychickou stránku. Dále se ocitá v prostředí, které je pro něho neznámé, hrozí zde riziko, že si odsouzený v rámci výkonu trestu vytvoří „nové kontakty“ s lidmi, kteří mají pestrou

trestní minulost a ovlivní tak jeho budoucí život po propuštění zpět do společnosti – recidiva trestné činnosti či užívání omamných a psychotropních látek. (Ščerba, 2014).

Návrat do běžného života jedinci ztěžuje i efekt stigmatizace, kdy společnost neprojevuje dostatečnou důvěru a pomoc ve fázi resocializace – nabídka zaměstnání, stále je spatřován negativní postoj vůči propuštěným lidem z VTOS.

Z pohledu společnosti alternativy k trestu odnětí svobody se setkávají také se značným ohlasem, neboť se sníží finanční náklady spojené s provozem věznice, dle VS ČR se denní náklady pro jednoho vězně pohybují okolo 1 500 Kč (Věznice Odolov, 2021).

Jednotlivé druhy alternativních trestů (zákon č.141/1961 Sb., trestní řád):

- *Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody*
- *Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem*
- *Obecně prospěšné práce*
- *Propadnutí věci*
- *Propadnutí majetku*
- *Peněžitý trest*
- *Zákaz činnosti*
- *Zákaz pobytu*
- *Vyhoštění*
- *Domácí vězení*
- *Ztráta čestných titulů nebo vyznamenání*
- *Ztráta vojenské hodnosti*
- *Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce*
- *Zákaz držení a chovu zvířat*

Dle Statistické ročenky VS ČR pro rok 2019 je shledáváno celkem 19 618 odsouzených k výkonu trestu odnětí svobody. Jsou to tací jedinci, kteří nesplňují tedy stanoviska pro možné udělení alternativní sankce.

VS ČR se zaměřuje na procentní průběh během roku 2017 až 2019 v jednotlivých stupních zabezpečení, a to z důvodu výrazné změny v roce 2017 pro českou vězeňskou

službu a justici, což je nové uspořádání zabezpečení věznic – s ostrahou, se zvýšenou ostrahou (VS ČR, 2019).

8.3.1 Průměrné stavy odsouzených v roce 2019

Měsíc	S ostrahou nízký stupeň		S ostrahou střední stupeň		S ostrahou vysoký stupeň		S ostrahou nezařazení	Se zvýšenou ostrahou		Mladiství		Úhrnem odsouzení		Celkem
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži a ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	
leden	836,23	190,73	5 062,05	623,55	10 960,36	635,14	317,14	1 016,36	30,45	50,45	5,36	17 925,45	1 485,23	19 727,82
únor	860,30	199,40	5 059,05	618,80	10 956,10	637,60	323,65	1 033,10	30,40	53,95	5,00	17 962,50	1 491,20	19 777,35
březen	853,81	204,90	5 052,71	618,76	10 970,90	661,29	325,48	1 051,48	30,29	56,57	5,05	17 985,48	1 520,29	19 831,24
duben	852,75	211,55	5 059,40	611,35	10 996,30	680,65	301,60	1 063,25	29,70	55,60	5,10	18 027,30	1 538,35	19 867,25
květen	832,86	220,29	5 069,71	614,76	10 929,14	696,19	289,43	1 066,90	28,86	57,43	5,29	17 956,05	1 565,38	19 810,86
červen	813,85	224,80	5 059,95	615,45	10 892,40	703,90	293,15	1 074,80	28,00	59,10	4,35	17 900,10	1 576,50	19 769,75
červenec	808,00	232,91	5 012,00	625,23	10 853,36	703,32	275,14	1 068,59	25,95	63,23	5,59	17 805,18	1 593,00	19 673,32
srpen	794,23	230,55	5 007,41	632,77	10 770,82	693,59	253,32	1 073,32	26,00	57,77	5,32	17 703,55	1 588,23	19 545,09
září	760,48	229,05	4 940,67	626,48	10 710,52	686,81	289,86	1 072,05	26,76	54,24	5,00	17 537,95	1 574,10	19 401,90
říjen	734,55	235,50	4 895,82	626,82	10 726,86	679,23	298,14	1 087,59	27,00	54,14	5,50	17 498,95	1 574,05	19 371,14
listopad	752,62	236,71	4 859,71	622,67	10 717,38	696,38	280,43	1 091,14	28,38	53,10	6,00	17 473,95	1 590,14	19 344,52
prosinec	805,07	221,27	4 992,79	621,12	10 846,80	680,39	294,93	1 066,52	28,50	55,48	5,28	17 766,66	1 556,55	19 618,14

Tabulka č. 1 – Průměrné stavy odsouzených v roce 2019 (VS ČR, *Statistická ročenka* [online]).

2. Historický kontext

Za výrazný mezník v trestní politice a vzniku profese probačních pracovníků našeho státu zastává rok 1989. Je to období, které přináší pro českou společnost velkou řadu sociálních i politických změn. Mění se politický režim státu a přechází se z totalitního způsobu řízení k demokracii.

Hlavní změny v trestní problematice, vidíme právě v tomto období, kdy značně stoupá míra kriminálního chování a objevuje se velký výčet patologických jevů. Zde fungují budoucí sociální pracovníci, jako dobrovolníci, kteří se snaží pomoci a eliminovat dopady na širokou společnost. Na výskyt již zmíněného patologického chování mají určitý dopad otevřené hranice, které vzbuzují v lidech touhu poznávat „nové věci“ a podporují tak migraci.

Když se podíváme na vznik Probační a mediační služby na území Evropy, tak zjišťujeme, že již v roce 1823 v Nizozemí se objevují první tendence ke vzniku probační služby, byl zde jasný cíl, který spočíval ve vzdělání a náboženském vedení vězňů a následné pomoci po propuštění z VTOS (Štern aj., 2010).

Oproti naší zemi má i Anglie bohatou zkušenost ohledně probace a mediace. Anglie a Wales disponuje s více než stoletou historií. Avšak nesmíme opomenout, že Anglie a Wales vychází z anglosaského práva oproti zbytku Evropy. Za počátky sociální práce v Anglii můžeme, jako u nás zařadit dobrovolnickou iniciativu, zejména s cílovou skupinou závislou na alkoholu. Činnost dobrovolníků se zlepšovala a osvědčovala, což vedlo k realizaci instituce pro probaci a mediaci (Štern aj., 2010).

S činností, kterou dnes vykonávají probační pracovníci, se setkáváme u nás již koncem šedesátých let 20. století. Je to zejména práce sociálních pracovníků, kteří se snaží svou práci zaměřit na podporu a pomoc účastníkům trestné činnosti. Vykonávají svou práci již v prostředí věznic, kde se začíná jevit efektivnost tří složek – věznice, sociálních pracovníků a kurátorů mládeže.

Za řádný rozvoj vděčí sociální práce Filozofické fakultě na Karlově univerzitě, kde byla zřízena katedra sociální práce. Za vznikem katedry stojí česká socioložka PhDr. Jiřina Šiková, CSc., která se stala i první vedoucí katedry sociální práce, dále ke vzniku přispěli prof. JUDr. Igor Tomeš, CSc., Doc. PhDr. Pavel Hartl, CSc., doc. PhDr. Oldřich Matoušek a další odborníci. Pedagogové i studenti prokázali iniciativu v oblasti sociální práce a založili Sdružení pro rozvoj sociální práce v trestní justici, kterou nyní můžeme dohledat pod označením Sdružení pro probaci a mediaci v justici. Absolventi

katedry sociální práce, ale i absolventi práv obsadili na příslušných soudech první pracovní pozice probačních úředníků (Matoušek aj., 2005).

Samotná instituce Probační a mediační služby se během své poměrně mladé minulosti setkala s důležitými historickými událostmi.

- *v roce 1993 zaveden první alternativní institut – odklon*
- *usnesení vlády č. 341 z roku 1994 -poskytnutí pracovních míst sociálním pracovníkům na soudech*
- *platnost zákona č. 257/2000 Sb. o Probační a mediační službě*
- *v roce 2001 vznik státní organizace s probací a mediací*
- *platnost zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže*

3. Specifika profesního zaměření probačních pracovníků

3.1. Charakteristika pracovní činnosti

Probační pracovníci jsou státní zaměstnanci, kteří vykonávají dohled nad obviněným, obžalovaným či odsouzeným a zaměřují se na oblast alternativních trestů či mimosoudní řešení sporů. Dalším bodem v jejich profesi je práce s oběťmi s rodinou a spolupráce s OČTŘ a neziskovými organizacemi.

Probační úředníci dále ukládají dílčí profesní úkoly probačním asistentům, provádějí nezbytné sociální šetření a administrativní úkony (Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě).

Dle statistické zprávy pro rok 2019 Ministerstva vnitra, bylo vyčísleno, že „*probační pracovníci odvedli řádnou přípravu podkladů ke stanoviskům OČTŘ v 9 658 případech, a také během roku 2019 vykázaly celkem 5 009 ohledně stanovisek k možnosti uložení trestu či trestního opatření obecně prospěšných prací.*“ (Ministerstvo vnitra, 2020, str. 11).

3.2. Vzdělání probačních pracovníků

Probačním asistentem se může stát osoba starší 21 let, která absolvovala středoškolské vzdělání s maturitou ve společenskovědním směru. Dále uchazeč o post probačního asistenta musí být bezúhonný, svéprávný a složit odbornou zkoušku v délce šesti měsíců. Odborná zkouška prověřuje znalosti z oblasti práva, sociální práce, komunikace a společenských věd, což je nezbytné pro náplň pracovní činnosti dle zákona č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě.

Probační úředník musí být podle zákona bezúhonná a svéprávná osoba, která získala magisterské vzdělání s humanitním zaměřením (sociální práce, právo, sociologie, sociální pedagogika či sociální politika). Uchazeč musí prokázat své znalosti v oblasti trestní justice prostřednictvím odborné zkoušky, která je tvořena odbornou porotou, která je jmenována ministrem spravedlnosti na doporučení Rady pro probaci a mediaci. Probační úředník po úspěšném absolvování odborné zkoušky získá osvědčení, v případě neúspěchu může zažádat o nový termín až po uplynutí půlroční doby (Probační a mediační služba, 2008).

Úředníci, ale i asistenti se vzdělávají podle zákona po celou dobu své profese, prohlubují své poznatky a seznamují se s novými pojmy či programy v rámci probace a mediace.

3.3. Profesní kompetence

Při výkonu každé pracovní profese je shledáno nespočet požadavků, které formulují nezbytné části k úspěšnému odvedení uložených pracovních úkonů.

Při práci na střediskách Probační a mediační služby, disponuje probační pracovník celou škálou odborných znalostí (Národní soustava povolání, 2017a).

- vedení odborné spolupráce s klientem
- znalost a orientace v trestní justici
- vedení řádné dokumentace
- zaznamenávat proces alternativních trestů
- získávání ověřených náležitostí o klientech PMS
- správně zvolený způsob komunikace
- minimalizovat dopady TČ
- odkazovat na pomoc neziskových organizací.

Dle Centrální databáze kompetencí probační úředník či asistent musí ovládat a s jistotou se orientovat v trestním právu, občanském právu, v pracovně právních vztazích, v oblasti exekuce, v náležitostech spojených s trestem spojeným s odnětím svobody, ale i s trestem alternativním.

Nesmíme opomenout, také na osobnostní předpoklady pro výkon práce probačních pracovníků. Zde se bere v potaz několik vlastností – flexibilita, výkonnost, kooperace, míra zvládnutí zátěže, aktivnost, samostatnost, efektivnost, organizace a nutnost celoživotního vzdělávání. Zmíněné dílčí vlastnosti, tvoří nepostradatelný celek při práci s klienty a k nastavení adekvátních podmínek pro zahájení zdravé spolupráce. (Národní soustava povolání, 2017b).

3.4. Organizační struktura

Organizace v instituci Probační a mediační služby se odvíjí dle soudních krajů. Zde působí jednotlivá střediska PMS (celkem 74 středisek PMS po celé České republice), která se dále člení na jednotlivé oddělení.

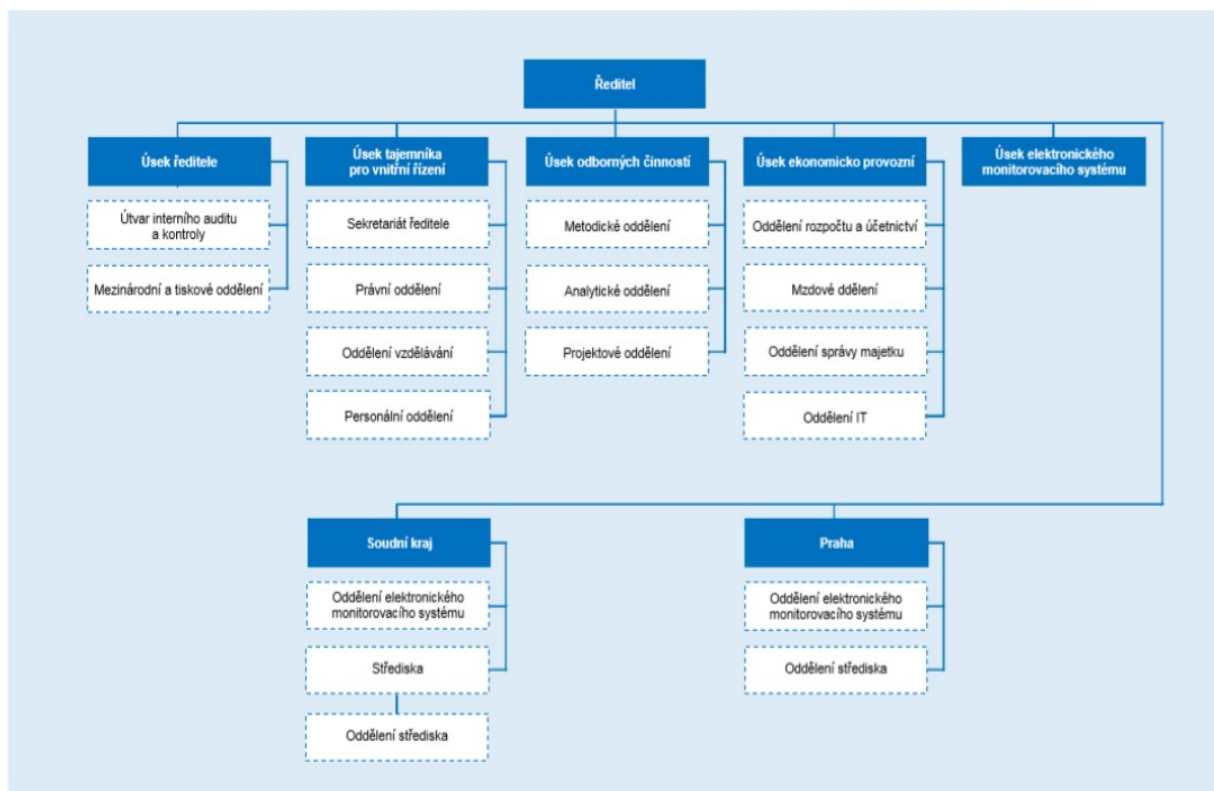
V čele organizační struktury stojí ředitelství, které se dále rozvíjí na jednotlivé úseky: úsek ředitele, úsek tajemníka pro vnitřní řízení, úsek odborných činností, úsek ekonomicko – provozní a úsek elektronického monitorovacího systému. Za každý úsek zodpovídá daný

vedoucí pracovník, například: tajemník pro vnitřní řízení, náměstek pro probaci a mediaci, náměstek pro ekonomiku a provoz (PMS, 2019).

Ředitelství dohlíží, také na samotný chod jednotlivých středisek, která se nachází v jednotlivých soudních krajích, zde je zvolen krajský vedoucí, který zodpovídá řediteli za činnost střediska. Dále zůstává ve své funkci i podřízen jednotlivým úsekům ředitelství, například: úsek odborných činností – benefity, školení, pracovní cesty či výběr dovolené. Krajský vedoucí disponuje právem, kdy může ze svého postu zřídit pro nápravu nastalých potíží či patologických jevů poradní orgán. (PMS, 2019).

Nezbytný článek v organizační struktuře tvoří postavení vedoucího střediska, který je podřízen krajskému vedoucímu a dohlíží na výkon pracovní činnosti probačních úředníků či asistentů. Na jednotlivých střediscích jsou probační pracovníci rozděleni dle oddělení – pro výkon obecně prospěšných prací, pro mládež, pro dospělé, pro mediace či do dalších oddělení dle aktuální potřeby, která se vyvíjí v souladu s mírou trestní problematiky v daném okrese.

Nesmí být opomenuto, že Probační a mediační služba je pod záštitou resortu Ministerstva spravedlnosti, který společně s poradním orgánem – Radou pro probaci

Obrázek č.1 – Organizační struktura PMS (PMS, 2019).

a mediaci tvoří dohled nad celkovou institucí Probační a mediační služby a snaží se pro ni zajišťovat adekvátní podmínky dle §12, odst. 1, zákona o Probační a mediační službě.

3.5. Intervize

Označení „intervize“ se především objevuje jako forma pracovní náplně v sociálně – právní sféře. Je to nezbytný proces, kdy si pracovníci předávají své poznatky a zkušenosti, které zaznamenali během své praxe. Objevuje se zde míra podpory pro zdravé mezilidské vztahy a reflexi mezi pracovníky.

V praxi se to jeví jako průběh, kdy jednotlivý zaměstnanci kvalitně a důsledně evidují celkovou případovou práci s klientem. Pokud daný klient mění střediska či je nutná spolupráce s další institucí, je zapotřebí právě vést detailně spisovou dokumentaci, která napomáhá k dalším pracovníkům v dobré orientaci a k volbě vhodného postupu, v rámci kterého bude spolupracovat s klientem.

Dle americké profesorky Jill Viglione (*University of Central Florida*) by mělo být pro probační úředníky stále prioritou během intervize umět správně zvolit způsob k možnému předvídání kriminálních projevů a umět ho propojit napříč službami, které poskytují příslušné instituce či neziskový sektor (Viglione, 2019).

3.6. Supervize

Termínem supervize je myšleno jakési hodnocení či kontrola nad pracovní činností. S tímto pojmem se opět setkáváme především u pomáhajících profesí, které se ocitají nejčastěji v situacích, kde nevidí nápravu, posun či zpětnou vazbu ze strany klienta.

Pracovníci využívají pomoc ze strany supervizora a snaží se najít jiné řešení problémových situací, využívají pomoc k pojmenování daných pocitů a k zrcadlení jejich

profesní náplně. Supervizor se pomocí individuálních či skupinových rozhovorů snaží eliminovat možnosti vzniku syndromu vyhoření.

Pravidelná supervize je výborným nástrojem pro zvýšení pracovního nasazení a dobré spolupráci v rámci pracovního kolektivu.

3.7. Etický kodex

Za označením „Etický kodex“ se vesměs jeví určitá pravidla chování, která jsou vyžadována v dané instituci, neboť jsou klíčem k spravedlivému, ohleduplnému a beztrestnému plnění pracovních povinností.

Na střediscích Probační a mediační služby se jednotlivý pracovníci řídí také etickým kodexem, který je upraven na míru jejich profese.

Etický kodex v rámci Probační a mediační služby odkazuje zejména na Ústavu ČR a právní normy, se kterými by neměl být probační pracovník nikdy v rozporu, ba naopak by jeho práce měla být vždy v souladu s těmito právními předpisy. Uvádí se zde základní etické vymezení, kterých se probační úředník či asistent nesmí dopustit, což je zejména diskriminace – pohlaví, vzhled, věk, rasa, náboženství, sociální úroveň či politické členství (PMS, 2014).

Pracovní náplň by dle Etického kodexu měla být efektivní a provedena na vysoké odborné úrovni. Při jednání s klientem se klade důraz na nestrannost probačního úředníka či probačního asistenta. Při spolupráci s klientem musí být eliminované osobní preference, sympatie či negativa, která by mohla ohrozit spravedlnost a důvěru ve vedení řádné konzultace na střediscích PMS. Tímto způsobem se předchází i možnému vzniku střetu zájmu (PMS, 2014).

V neposlední řadě je v Etickém kodexu věnováno mlčenlivosti, ke které se probační pracovník zavazuje při nástupu do své profese. Mlčenlivostí se rozumí, že probační úředník či asistent nebude šířit okolnosti daného případu či jiné informace ze spisové dokumentace klienta. Porušení mlčenlivosti by vedlo k fatálnímu selhání v profesionalizaci a k trestnímu stíhání probačního pracovníka (PMS, 2014).

K trestnímu postihu se může probační pracovník dopustit i v případě korupčního jednání. Je to nežádoucí způsob jednání na pracovišti, kdy probační úředník přijme dar nebo

finanční obnos od klientů k zmírnění nastalé trestní situace či k získání jiných výhod pro klienta (PMS, 2014).

Postup k eliminaci korupční problematiky je na střediscích Probační a mediační služby velmi dobře zapracován do interního protikorupčního programu, který vychází z Vládní koncepce boje s korupcí a z rámcového vzdělávacího programu Ministerstva spravedlnosti. Interní protikorupční program dává za povinnost vedoucím pracovníkům, aby při jednáních s podřízenými nezapomínali zmiňovat téma korupce a její potenciální dopady. Probační pracovníci by měli být seznámeni s formulářem pro oznámení korupčního jednání ze strany zaměstnanců PMS. Vedoucí pracovníci jsou povinni prošetřit upozornění na tento nežádoucí způsob chování a popřípadě ho řešit v souladu s transparentními postupy, které zveřejnilo ředitelství PMS. Probační pracovníci by se měli účastnit pravidelných školení ohledně korupčních rizik při výkonu své profese, aby si zachovali zdravé protikorupční jednání, což se pokládá za hlavní cíl programu (PMS, 2020).

4. Přehled klientů PMS

Střediska dle spádových oblastí místa bydliště bývají navštěvována širokou škálou klientů, kteří se základně dělí na pachatele a oběť trestné činnosti.

Pro jednotlivé typy klientů jsou na střediscích PMS vytvořeny oddělení, která se specializují na daná specifika cílové skupiny a její potřebný druh pomoci (PMS, 2019).

Dle poskytnutých statistických údajů ze strany PMS je zaznamenáno pro rok 2019, (čárka) celkový počet evidované spisové dokumentace ve výši 27 589 včetně postoupených spisů, z čehož je v přípravné fázi a v řízení před soudem 35,7 % (9 853) a ve vykonávací fázi 64,3 % (17 736) spisové dokumentace (PMS, 2021h).

Do skupiny klientů PMS patří také mladiství či příslušníci etnika. U zástupců romské menšiny je shledáváno zlepšení, díky přítomnosti mentora. Mentor je osoba, která tvoří prostředníka mezi klientem a probačním úředníkem a zároveň se hlásí ke stejnému etniku jako klient. Činnost mentora má opravdu značný vliv na zlepšení spolupráce, kde klientům vysvětluje jednotlivé kroky nastavené probačním pracovníkem, v případě nepochopení jednání či jazykové bariéry (Vláda ČR, 2021).

4.1. Pachatel

Označení osoby za pachatele je stanoveno dle §22, odst.1, trestního řádu, a to v případě, že: dotyčná osoba naplnila skutkovou podstatu trestného činu, za trestné je pokládán i pokus či příprava trestné činnosti.

Role pachatele v trestní justici je vytyčena do čtyř mezníků dle fází trestního řízení – podezřelý, obviněný, obžalovaný a odsouzený.

Angažovanost ze strany probačních pracovníků je spatřována ve všech fázích trestního řízení v součinnosti s OČTŘ.

4.1.1. Podezřelá osoba

Trestní řád ukládá Policii ČR možnost zadržet jedince, který byl nějakým způsobem zainteresován do trestné činnosti. Policejní orgán dle §76a, odst. 4, trestního řádu daného jedince vyslechne a sepíše protokol ohledně trestného činu, kde bývá většinou sdělováno podezření.

Pod označením „podezřelá osoba“ se v přípravném řízení rozumí jedinec, kterému bylo uloženo podezření z trestné činnosti dle zákona. Na pachatele je v tomto případě stále

poukazováno jako na nevinného, neboť nebylo pravomocným soudem rozhodnuto o jeho vině.

Policejní orgán má za povinnost v souladu s trestním řádem sdělit osobě jeho práva a popřípadě propustit podezřelou osobu do 48 hodin, pokud nejsou shledány odpovídající důkazy pro postup trestné věci k další fázi trestního řízení.

Avšak pokud během doby zadržení policie zjistí prokazatelné důkazy, předává spisovou dokumentaci státnímu zástupci, který rozhodne o podání návrhu o vzetí do vazby.

4.1.2. Obviněná osoba

Obviněná osoba je charakterizována od počátku, kdy proti ní byl podán návrh o postoupení k hlavnímu líčení před soudem nebo již bylo započato trestní stíhání. Obviněná osoba disponuje i svými právy – možnost bezplatné obhajoby, prostor pro vyjádření se ke všem okolnostem TČ, právo nevypovídat. Orgány činné v trestním řízení jsou povinni seznámit obviněného dle trestního řádu o poučení, týkající se práv a povinností spojených s trestním řízením. V současné době, tedy ke dni 2. 11. 2020 dle statistiky Generálního ředitelství Vězeňské služby ČR je obviněno 1 635 osob. Za zánik označení „obviněná osoba“ je považováno hlavní líčení před soudem, kdy označení postupuje souběžně s další fází trestní řízení (Zákon č.141/1961 Sb., o trestním řízení soudním).

4.1.3. Obžalovaná osoba

V trestní fázi před soudem je považováno za možné pokládat osobu za obžalovanou dle trestního řádu. V této fázi se rozhoduje o vině, ke které došlo během trestné události. Nedílnou součástí je i Adhezní řízení, pokud poškozená osoba uplatní svůj zájem o náhradu škody řízení, která vyplývá z §228, odst. 1, trestního řádu.

Orgány činné v trestním řízení stále jednají s dotyčnou osobou s ohledem na presumpci nevinny do fáze rozhodnutí soudu, který sdělí rozsudek jménem republiky.

Po přečtení rozsudku jsou očekávány dva závěry – zproštění viny z TČ nebo je vina prokázána, což znamená, že se změní pohled na účastníka řízení a nadále se pokládá za „odsouzenou osobu“.

4.1.4. Odsouzená osoba

Po udělení viny, která je obsažena ve sdělení soudu - ve formě rozsudku, se stává osoba dle trestního řádu odsouzenou. Proti rozhodnutí soudu je možné podat odvolání, zpravidla do patnácti dnů ode dne doručení písemnosti.

Pokud i přes volbu odvolání se jedinec prokáže dle zákona vina, tak je jedinec povinen splnit daný trest, o kterém rozhodl příslušný soud. Dle statistiky Generálního ředitelství Vězeňské služby ČR je k datu 2. 11. 2020 celkem odsouzeno 17 771 osob.

4.2. Oběť

Oběti se rozumí dle § 43, odst. 1, trestního řádu: *„Ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková škoda nebo nemajetková újma, nebo ten, na jehož úkor se pachatel trestným činem obohatil.“*

Oběť má právo se domáhat v rámci trestního řízení za pomoci advokáta svých nároků o náhradu škody, která byla způsobena ze strany pachatele TČ.

Oběť se mnohdy dostaví na středisko PMS, z důvodu využití mimosoudního jednání – mediace, zde má oběť možnost slyšet okolnosti, které vedly pachatele ke spáchání TČ. Cílem probačního úředníka je zde docílit spravedlivých podmínek pro obě zúčastněné strany.

Dále příslušná střediska PMS nabízejí v souvislosti se zákonem č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů adekvátní pomoc obětem trestného činu či jejich rodině. Nejčastěji oběti či příbuzní směřují k právnímu poradenství či k objasnění nastalé trestní situace, kde oběť disponuje právem na informace.

4.2.1. Zvlášť zranitelná oběť

Vymezováno rovněž zákonem č.45/2013 Sb., o obětech trestných činů. Charakteristika u zvlášť zranitelných osob spočívá v možné vyšší druhotné újmě u oběti,

která může být způsobena v souvislosti s vyšetřováním TČ – výslechy či samotný nátlak na oběť ze strany pachatele.

Pro již zmíněnou zvláštní skupinu obětí platí i zvláštní práva, která jim pomohou zvládat nastalý stres a strach ze vzniklé trestní činnosti. (Policie ČR, 2020).

- právo na bezplatnou pomoc odbornou pomoc
- právo na zabránění kontaktu s pachatelem TČ
- právo na ochranu při výslechu
- podání vysvětlení či právo na zastupování zmocněnce (bezplatně či za menší úplatu).

Zákon vymezuje čtyři skupiny obětí, na které se bere zřetel při průběhu vyšetřování, kde se využívají specifické prostředky pro snížení míry tenze a strachu (Policie ČR, 2020).

- I. Osoby mladší 18 let věku*
- II. Osoby s hendikepem či vysokého věku*
- III. Oběť v rámci obchodování s lidmi*
- IV. Oběť v rámci sexuálního nátlaku*

5. Specifika jednotlivých metod činností PMS

5.1. Probace

Název „Probace“ vychází z latinského slova „probare“, což v překladu znamená zkoušet či dohlížet.

Je to základní a podstatná činnost, která se pojí s výkonem probačních úředníků, v rámci této činnosti Probační a mediační služba velmi úzce spolupracuje s OČTŘ v řešení trestné problematiky. Je to způsob řešení kriminálního jednání, který se snaží dosáhnout určité ochrany pro odsouzeného a společnost (Kraus, 2014).

Hlavní myšlenkou konceptu probace je vést řádný a systematický dohled nad klientem, aby vedl plnohodnotný život a splnil tak podmínky uložené soudem nebo státním zástupcem (Štern aj., 2010).

5.1.1. Probační plán dohledu

Probační plán dohledu představuje individuální práci s klientem, kde je detailně vymezena spolupráce mezi odsouzeným a probačním úředníkem a také uložené podmínky dané zákonem (Ščerba, 2014).

Důležitým bodem v probačním plánu je neustálá aktualizace. Jsou zde zřetelné posuny klienta, kterých dosáhl v rámci vzájemné spolupráce. Za další hlavní bod lze uvést aktivní zájem o resocializační programy či řešení závislosti na alkoholu či jiné omamné psychotropní látce. U klienta, který přistoupí pozitivně k dobrovolnému testování na střediscích na přítomnost drog, tak mu následně hrozí během spolupráce minimální riziko relapsu (Štern aj., 2010).

Probační plán dohledu se skládá z několika hledisek – stanovení individuálních cílů, způsob realizace probačního dohledu (časové rozestupy mezi konzultacemi důraz na řádnou omluvu), časové vymezení platnosti probačního plánu, a také splnění stanovených povinností vůči příslušnému soudu (Ščerba, 2014).

Návštěvy ze strany klienta na středisku PMS ČR jsou tedy v pravidelných intervalech, které nastaví probační úředník. Klient dokládá plnění pohledávek a změny ve svém osobním či profesním životě, prostřednictvím dokumentů, které prokazují snahu ke zlepšení nastalé situace – výplatní pásky, výpisy z účtu, pracovní smlouvu či nájemní smlouvu.

V rámci dohledu je žádoucí, aby probační úředník navštívil klienta v jeho přirozeném prostředí – domov, zaměstnání. Probační úředník by měl předem obeznámit klienta s termínem návštěvy, která by měla proběhnout, alespoň jednou. Pokud shledá probační

úředník určité pochybnosti ve vedení řádného života u klienta může provést i namátkovou kontrolu (Ščerba, 2014).

Probační a mediační služba o každé uskutečněné i neuskutečněné schůzce provádí zápis, o kterém informuje příslušný soud či státního zástupce zpravidla jednou za šest měsíců, dle potřeby může i častěji. Součástí stanovení o průběhu dohledu je v neposlední řadě zhodnocení spolupráce, kde se probační úředníci vyjadřují k plnění povinností a navrhnou eventuálně další možné opatření a stanoviska, která by mohla více podpořit resocializaci klienta (Štern aj., 2010).

5.2. Výkon činnosti v rámci ověření zkušební doby

Probační pracovník vykonává kontrolu nad stanoveným opatřením, o kterém rozhodl předseda senátu. V rámci kontrolní činnosti sleduje chování klienta a dodržování daných pravidel, o kterých v intervalech jednou za šest měsíců vyrozumí příslušný soud.

Probační pracovník může v rámci kontroly spolupracovat s místním orgánem Policie ČR, zejména u trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, kde se zpravidla v příslušný den a hodinu konání kulturní akce či sportovního utkání dostaví na příslušné středisko Policie ČR, kde pomocí občanského průkazu prokáže svou identitu. Docházka může být opakována i několikrát během dne, záleží na délce konání akce a na aktuálním chování klienta.

Pokud předseda senátu nestanovil k výkonu činnosti odpovědného pracovníka PMS, je tak on sám povinen tuto činnost zastávat dle §329 odst. 2, trestního řádu.

Ščerba (2014, str. 394 -395) zohledňuje několik alternativních trestů, které se vážou ke kontrole zkušební doby:

Trestní řád, trestní zákoník

- *Podmíněný odklad výkonu trestu odnětí svobody*
- *Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody*
- *Podmíněné upuštění od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti*
- *Zákaz pobytu nebo vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce*
- *Podmíněné zastavení trestního stíhání*
- *Podmíněné odložení podání návrhu na potrestání*

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže

- *Podmíněné upuštění od uložení trestního opatření*
- *Peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu*

5.3. Činnost probačního úředníka v rámci trestu obecně prospěšných prací

Obecně prospěšné práce se řadí v České republice mezi alternativní tresty, tedy tresty nespojené s výkonem odnětí svobody.

Soud může udělit tento typ alternativního trestu v případě, že není překročena horní hranice trestu v rozmezí 5 let, nesmí být však opomenuta – náprava, druh trestné činnosti či možné polehčující okolnosti (Matoušek aj., 2005).

Na příslušném středisku PMS ve fázi před rozhodnutím předsedy soudního senátu je výkon činnosti probačních úředníků směřován, zejména k shromáždění faktů o daných klientech a jejich zdravotní způsobilosti. Posléze je stanovena probačními úředníky účelná a přehledná zpráva s důrazem na míru pozitiv a negativ při stanovení tohoto typu alternativního trestu (Ščerba, 2014).

V další fázi se objevuje zejména spolupráce mezi probačními úředníky a poskytovateli obecně prospěšných prací – obecní úřady, místní spolky či sdružení, školní instituce, farní charity, farní úřad či neziskové organizace – DROP –IN, o. p. s., RUBIKON Centrum (PMS, 2021d).

Výkon trestu obecně prospěšných prací nabyl většího rozmachu ze strany probačních úředníků v souvislosti s novelou č. 265/2001 Sb., která vstoupila v platnost v roce 2002. Novela stanovila důležitou změnu z hlediska vykonávání – možnost vykonávat obecně prospěšné práce i v jiných organizacích než primárně pod záštitou obce či města. Od 1. 1. 2010 spadá do kompetencí probačních pracovníků návrh o rozhodnutí o druhu a místě výkonu již zmíněného alternativního trestu (Ščerba, 2014).

V situaci, kdy daný soud přistoupí ke kladnému rozhodnutí ve věci trestu obecně prospěšných prací, tak se musí odsouzený dostavit do 14 dnů na místní středisko PMS, kde se seznámí s povinnostmi a plánem ohledně výkonu přiděleného alternativního trestu.

Odsouzený musí splnit stanovený počet hodin, o kterém rozhodl soud. Odpracované hodiny se pohybují u dospělého odsouzeného v rozmezí mezi 50 – 300 hodin, u mladistvých odsouzených je sazba zpravidla poloviční, tedy maximálně do 150 hodin. Odsouzený

vykonává daný alternativní trest samostatně a zodpovědně ve svém volném čase bez nároku na mzdu, spoléhá se tedy především na jeho aktivní účast.

Pokud odsouzený nedochází do stanovené instituce a ignoruje tak své povinnosti, tak mu hrozí v souladu se zákonem č. 141/ 1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), za každou neodpracovanou hodinu i pouze započatou hodinu přeměna v jeden den výkonu trestu odnětí svobody. Přeměna v k VTOS lze udělit i během stanovené lhůty pro plnění tohoto alternativního trestu – neplnění povinností, nevede řádný život.

5.4. Činnost probačního úředníka v rámci trestu domácího vězení

Jedná se o „nejmladší typ“ ze skupiny alternativních trestů. Vstoupil v platnost k datu 1. 1. 2010 a je řazen do kompetencí probačního úředníka.

Dle §60, odst.1, zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, soud smí stanovit tento druh trestu osobě až na 2 roky, u které se prokáže za postačující v souvislosti s trestnou činností, nebo pokud se osoba zaváže písemným slibem. V případě možného rizika narušení plynulosti výkonu trestu může předseda senátu stanovit i omezení či povinnosti. U mladistvého lze uložit i výchovné opatření.

Domácí vězení lze stanovit samostatně nebo v souvislosti s dalšími pěti tresty, dle PMS (PMS, 2021f).

- *uložená povinnost při podmíněném propuštění s dohledem*
- *uložená povinnost při podmíněném propuštění ve zkušební době*
- *po splnění poloviční sazby VTOS*
- *při neplnění obecně prospěšných prací*
- *přeměna peněžitého trestu*

Samotný význam trestu domácího vězení spočívá v tom, že se odsouzený zdržuje ve stanovené době na určité adrese.

Trest domácího vězení bere ohled na pracovní dobu, dopravu mezi bydlištěm a zaměstnáním, lékařskou péčí, bohoslužby, povinnosti spojené s péčí o děti či další nezbytné osobní a sociální povinnosti, které přispívají k řádnému životu odsouzeného (zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník).

Kontrola nad plněním trestu je zastávána právě institucí Probační a mediační služby, která kontroluje odsouzeného dvěma možnostmi – elektronický monitoring či postupuje dle Metodického postupu, což znamená, že provádí namátkové kontroly v době stanovené

soudem na uvedené adrese klienta. V případě elektronického monitoringu je nezbytné využít techniku, zejména tedy náramek, který slouží k přesnému zaznamenání, v jaké lokalitě se daná osoba nachází.

Dle Metodického pokynu by fyzická kontrola ze strany probačního úředníka měla proběhnout nejméně třikrát během jednoho kalendářního měsíce. Pokud probační úředník navštíví či shledá v rámci elektronického způsobu, že se jedinec v domluvené době nezdržuje v místě bydliště, tak má odsouzený za povinnost vysvětlit skutečnost, která ho vedla k porušení trestu.

Probační úředník při zjištění porušení podmínek zákazu, které nebyly podloženy adekvátní omluvou vytvoří pro příslušný soud zprávu ohledně selhání odsouzeného, kde vyrozumí soud o jeho „neosvědčení v rámci alternativního trestu“.

V souladu s §60 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník soud přemění trest domácího vězení na trest nepodmíněný pokud shledá, že odsouzený řádně neplní stanovené podmínky alternativního plnění trestu.

5.5. Soudní pomoc

Soudní pomocí je myšleno zajištění ucelené zprávy ohledně klienta pro příslušný soud ve fázi před zahájením hlavního líčení.

Tento způsob činnosti ze strany probačních úředníků pomáhá OČTŘ se dobře zorientovat v daném případě, soud či státní zástupce nemusí dodatečně doplňovat informace o dané osobě a přináší i pozitivum pro samotné probační úředníky, kteří se v počáteční fázi seznamují s okolnostmi ohledně daného případu.

U soudní pomoci je shledáván ohlas zejména v poskytování informací ohledně alternativních trestů – obecně prospěšné práce (zdravotní způsobilost), domácí vězení (obydlí) a peněžitý trest (majetkové poměry).

Ščerba uvádí tři specifika, s kterými se pojí hlavní poslání soudní pomoci, což představuje možnost ukončení trestního stíhání – „*odklon, trestní příkaz a návrh ohledně dohody a trestu*“ (Ščerba, 2014, str. 403-404).

Ve zprávě, kterou probační úředník zpracovává pro OČTŘ je obsaženo:

- způsob dosavadního života osoby
- sociální a majetkové zázemí
- zdravotní stav
- náhrada škody
- stanovisko PMS
- stanoviska ke konkrétním trestům

Výše zmíněné informace získá probační úředník pomocí sociálního šetření v místě bydliště či prostřednictvím konzultace. Probační úředník by měl seznámit klienta s okolnostmi v rámci získávání informací, kde je mu sdělováno, že přístup ke spolupráci se také započítává do stanoviska PMS a může tak zmírnit či zhoršit následné rozhodnutí OČTŘ (Ščerba, 2014).

5.6. Mediacce

Další významnou pracovní náplní probačních úředníků je mediace. Pojem mediace je vyvozen z latinského slova „*mediare*“ – být uprostřed, zprostředkování.

Obecná definice zní: „*mimosoudní řešení sporu mezi pachatelem a obětí v přípravné fázi trestního řízení*“. Jak už napovídá sám původ slova, jedná se se zde o nezaujatý postoj probačního úředníka, který zde vystupuje právě v roli prostředníka ve vedení komunikace mezi pachatelem trestné činnosti a obětí (Štern aj., 2010, str. 39-40).

Mediátor je tedy nezávislá osoba, která působí v roli odborníka a vede komunikaci, za kterou je zodpovědný. Mediátor je osoba, která je přímo vyškolená na komunikaci v mezilidských vztazích. Snaží se o spravedlivé vyrovnání mezi oběma účastníky sporu bez kompetence posuzování míry zavinění trestného činu.

Hlavním znakem mediace je dobrovolnost, nestrannost a přímé setkání účastníků. Jedinci se snaží docílit za přítomnosti mediátora k uspokojivým podmínkám pro obě strany a k pochopení okolností, které zapříčinily vznik trestné události.

Při samotném průběhu mediace klienti spoléhají na odbornost mediátora a vysokou míru schopností vést jednání k prokazatelným výsledkům. Mediátor během komunikace stanovuje otázky s přihlédnutím na úvodní individuální konzultaci s klienty, kde byly určeny

základní otázky, kde klienti vyjádřili své požadavky a náhrady škod, které požadují k mimosoudnímu urovnání.

Při úspěšné mediaci se dostávají klienti k dohodě z mimosoudního urovnání mezi obětí a pachatelem, která slouží jako podklad pro příslušný soud či státního zástupce. V některých situacích soudce může stíhání zastavit či navrhnout alternativní způsob řešení.

Mediace na střediscích Probační a mediační služby je poskytovaná klientům bez nároků na úhradu. „V průběhu roku 2019 bylo realizováno 768 mediací mezi obětí a pachatelem a 10 rodinných skupinových konferencí“ (Ministerstvo vnitra, 2020, str. 11).

Mezi nejvíce vhodné případy pro mimosoudní urovnání sporů se řadí spory, kde se účastníci znali již v minulosti, dále to mohou být lidé, u kterých je projevena snaha o nápravu dopadů spojených s nastalou situací a prvopachatelé trestné činnosti (Štern aj., 2010).

5.7. Parole

Dle definice, kterou uvádí Probační a mediační služba, můžeme stanovit termín „parole“ neboli výpověď, jako: „podmíněné propuštění na (čestné) slovo, resp. na slib odsouzeného, že se bude řádně chovat“ (PMS, 2021e).

Zde je nesmírně důležitá součinnost mezi probačním pracovníkem a Vězeňskou službou ČR, zejména s vychovatelem, speciálním pedagogem, sociálním pracovníkem či kaplanem. „Mezi PMS a Generálním ředitelstvím VS ČR byla v polovině roku 2004 podepsána součinnostní dohoda, která podrobně upravuje podobu vzájemné spolupráce probačních a vězeňských pracovníků v oblasti přípravy podkladů pro možnost podmíněného propuštění s dohledem (parole)“ (Matoušek aj., 2005, str. 296).

Vězeňští pracovníci seznamují při nástupu výkonu trestu odsouzeného s náplní PMS a s podněty pro zahájení spolupráce. S těmito informacemi jsou konfrontováni znovu, a to v období 6 měsíců, před možností podání podmíněného propuštění.

V případě, že odsouzený projeví zájem o činnost PMS, tak vyplní společně se sociálním pracovníkem formulář: „Podnět k zahájení spolupráce s PMS“, nejpozději však ve lhůtě 3 měsíců před podáním žádosti o podmíněné propuštění.

Poté probační pracovník příslušného střediska naplánuje individuální setkání, kde je odsouzený opět seznámen s podmínky a povinnostmi spolupráce. Probační úředník

během rozhovoru získává informace ohledně trestného činu, sociálního zázemí, rodiny či chování, které prokazoval během plnění nepodmíněného trestu ve věznicí.

Pro odsouzeného je velkým přínosem v této fázi kontakt s rodinou či známými, neboť mohou odsouzenému po propuštění z věznice přislíbit možnost ubytování či nabídky práce, která se zohledňuje v přeměně na podmíněný trest.

Probační pracovník po zpracování všech dostupných dat – zpráva od VS ČR, rozsudek soudu, trestní rejstřík, dokumenty od klienta (koláč viny, příběh trestné činnosti), dokumenty od blízkých osob (zaručení se za klienta, možnost ubytování, nabídka práce) sestaví pro příslušný soud „Stanovisko střediska PMS k žádosti o podmíněné propuštění“, ve kterém probační pracovníci hodnotí klienta a uvádějí možnost recidivy trestné činnosti. Poté příslušný soud rozhodne v udělení podmínečného trestu či nikoliv (Matoušek aj., 2005).

6. Součinnost probačního úředníka v trestní justici

6.1. Spolupráce s klientem

Spolupráce mezi probačním úředníkem či asistentem se jeví jako nejdůležitější element v plnění správného probačního dohledu. Jedná se, zde o dlouhodobý proces, při kterém je klient povinen dodržovat pravidla a povinnosti nastavené probačním pracovníkem.

První setkání na středisku PMS začíná dvojím způsobem, kde výraznou roli zastává dobrovolnost klienta. Jsou klienti, kteří kontaktují probační středisko ihned a se zájmem – mediace, a pak jsou zde tací, kteří musejí být písemně pozváni. Klient obdrží pozvání k první konzultaci na středisko dle místa bydliště (Štern aj., 2010).

Probační asistent či úředník je povinen si na první jednání s klientem důkladně připravit dokumenty – rozsudek a pověření soudu, opis rejstříku trestů a písemnosti, které se vážou k trestné minulosti jedince (Štern aj., 2010).

Při zahájení spolupráce probační pracovník seznámí klienta s podmínkami, zejména dohledu, které pak oba odsouhlasí svým podpisem.

Probační pracovník musí jednat a sdělovat podmínky, tak aby odpovídaly mentální a psychické vyspělosti klienta. Probační pracovník po úvodní administrativě vede cílený rozhovor, který je zaměřen na – trestnou činnost, rodinu, zaměstnání, bytové poměry, mezilidské vztahy, finance, pohledávky a způsob resocializace u klienta. Dle zjištěných informací probační pracovník sestavuje probační plán, v kterém se snaží motivovat klienta k zdárné nápravě a navrhuje konkrétní opatření v daném případě (Štern aj., 2010).

6.1.1. Spolupráce s mladistvým klientem

Zahájení konzultace s mladistvým a její samotný průběh je v souladu se zákonem č.218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže a zákonem č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě.

Dle §2, odst. 1, zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže se rozumí pod pojmem „mladistvý“- osoba, která v době spáchání provinění dovršila 15. rok

a nepřekročila 18. rok věku. Osoba mladší 15 let věku je dle zákona považována za dítě.(Zákon č. 218/2003 Sb.)

Jak již u spolupráce s dospělými klienty, tak i zde u mladistvých je považováno za počáteční mezník míra kooperace klienta. Velmi důležité je, z jaké strany vychází podnět pro zahájení spolupráce s PMS – ze strany rodiny, či ze strany OČTŘ.

Průběh součinnosti s probačním úředníkem se odvíjí dle fází soudního řízení. Práce s mladistvým v přípravné fázi spočívá v ucelení spisové dokumentace. Probační úředník spolupracuje velmi intenzivně s rodinou, školou, Orgánem sociálně-právní ochrany dětí a neziskovými organizacemi. Ve spolupráci s těmito institucemi stanovuje probační úředník zprávu před rozhodnutím soudu, v které seznamuje předsedu soudu či státního zástupce s okolnostmi, které shledal v rámci sociálního šetření a navrhuje možné doporučení. Ve vykonávací fázi součinnost s institucemi stále přetrvává, ale primárně je kladen důraz na kontrolu stanoveného opatření (Mottlová, 2020b).

Za rok 2017, v přípravném řízení, evidovala PMS celkem 707 mladistvých osob, stejný počet osob byl následně i ve vykonávacím řízení (Mottlová, 2020c).

Mladistvým osobám jsou dle spáchané trestné činnosti stanoveny tři skupiny opatření:

I.Výchovná opatření

II.Ochranná opatření

III.Trestní opatření

Probační pracovníci u mladistvých klientů velmi úzce spolupracují se zákonnými zástupci, kteří se účastní konzultací na střediscích PMS či ve spolupráci s dalšími nezbytnými institucemi s ohledem na závažnost a druh trestné činnosti.

Střediska PMS nabízejí rodinám jednorázové či skupinové konference, kde je možné za přítomnosti pachatele, oběti či představitelů zainteresovaných institucí objasnit míru nastalé trestní situace. Oběť v rámci této konference může pochopit, co vedlo pachatele ke spáchání trestného činu a využít rodinnou skupinovou konferenci k omluvě. Výsledek z rodinné skupinové konference slouží, jako podklad pro rozhodnutí státního zástupce či soudu (Mottlová, 2020c).

Za rizikový faktor ve spolupráci s mladistvým a s rodinou se považuje sociálně patologický jev – drogová závislost jednoho z rodičů či kriminální sklony. Dále je v součinnosti s PMS negativně shledán – nevhodný výchovný styl, který rodiče vůči svému dítěti uplatňují. Mnohdy používají rodiče dva extrémní typy výchovného stylu –

autokratický a liberální, což není z hlediska výchovy považováno za optimální (Mottlová, 2020c).

Mladistvý je buď striktně podřízen roli dospělému bez nároku na úlevu, odměnu a jeho výchova podléhá dodržováním stanovených pravidel – autokratický. Liberální typ dává do popředí roli mladistvého, který má život bez pravidel a je bezprostředně odměňován a omlouván ze strany rodičů.

Za výrazný přínos v rámci mladistvých pachatelů je sledován projekt PMS „Na správnou cestu II.“, pod vedením Mgr. Kamily Špejrové, který mohli klienti využít v letech 2016 až 2020. Projekt a jeho samotný účel spočíval v začlenění mladistvého pachatele k aktivnímu plnění škody a ke snížení nežádoucím jevům chování. (PMS, 2021c).

6.2. Spolupráce s OČTŘ

Za orgány činné v trestním řízení se podle §12, odst. 1, trestního řádu považují soudy, státní zastupitelství a policejní orgán. Jsou to orgány, které jsou nepostradatelné na poli trestní justice a každý individuálně zastává jasnou hodnotu v dané fázi trestního řízení – přípravné, řízení před soudem a vykonávací řízení.

Příslušníci Policie ČR bývají často první, kteří odkážou pachatele či oběť na činnost PMS, a také tvoří s probačními pracovníky výbornou spolupráci v rámci dohledu nad plněním alternativních trestů, například: zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce.

Angažovanost probačních pracovníků je zejména v přípravné fázi, kde se snaží o ucelení informací a podkladů ohledně klientů střediska pro daný soud. Důležitá je i v této fázi spolupráce se státním zástupcem, který zohledňuje nastalé okolnosti k možnosti přihlídnutí k alternativnímu způsobu řešení trestné události (Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě).

V poslední části trestního řízení, tedy ve fázi vykonávací, probační úředník vychází z rozsudku příslušného soudu. Probační pracovník vykonává probační dohled nad klientem a jeho plněním alternativního trestu. Středisko PMS také nabízí klientům zprostředkování pomoci s odborníky v řešení insolvence, zaměstnání či jiného odborného zaměření.

6.3. Spolupráce s neziskovými organizacemi

Neziskové organizace představují výrazný přínos v součinnosti v řešení trestní problematiky. Převážně probační pracovník na jednáních s klientem odkazuje na možnost využití širokého spektra poskytovaných služeb ze strany neziskového sektoru. Neziskové organizace jsou primárně zaměřené na sociální a právní poradenství, kde se snaží podpořit klienta v řešení jeho nově nastalé situace. Jednotlivé neziskové organizace disponují právě odbornými programy zaměřenými na určitou problematiku – insolvence, resocializace, mediace a jiné.

Nejnámější a přínosné neziskové organizace v trestní oblasti – „*Bílý kruh bezpečí, Sdružení Rubikon centrum, ROSA, Liga lidských práv a Rozkoš bez rizika*“

Bílý kruh bezpečí

„*Bílý kruh bezpečí poskytuje prostřednictvím svých 12 pracovišť v 9 krajích ČR komplexní viktimologickou intervenci obětem a svědkům trestných činů*“ (Bílý kruh bezpečí, 2019).

Sdružení Rubikon centrum

Snaží se pomoci lidem, kteří se chtějí vyrovnat s trestní minulostí. Poskytují poradenství zaměřené na dluhy a sociální zázemí klienta. Služby poskytují pracovníci, kteří mají osobní zkušenosti s výkonem trestu či odborníci z oblasti práva, ekonomie a společenských věd (Rubikon centrum, 2019).

ROSA

Hlavním cílem této neziskové organizace je podpora a motivace žen, které zažívají během svého života násilí. Pracovníci se snaží pomocí poradenství, konzultací či telefonické

krizové linky zajistit pro ženy adekvátní podmínky pro jejich zdraví a bezpečí (ROSA centrum pro ženy, 2021).

Liga lidských práv

Nezisková organizace, která se snaží omezit porušování lidské svobody a práv v České republice. Především se zabývá oblastmi, jako je vzdělání, zdravotnictví a justice, kde pomáhá klientům dosáhnout svých práv (Liga lidských práv, 2021).

Liga lidských práv vykazuje celou řadu ocenění a úspěchů, které získaly během svého působení.

Rozkoš bez rizika

Jedná se o neziskovou organizaci, jejímž hlavním posláním je snížit dopady osob zainteresovaných v oblasti sexbyznysu. Sociální pracovníci se primárně zabývají o zdravotní stav, sociální zázemí, právní postavení a eliminaci diskriminace u sexuálních pracovníků.

Rozkoš bez rizika působí i preventivně – nabízí v rámci terénních služeb ochranné pomůcky či testování na pohlavně přenosné nemoci v místech, které jsou „proslulé“ nabídkou sexuálních služeb.

Sociální pracovníci Rozkoše bez rizika nabízí svým klientům nespočet služeb – poradenství (psychosociální, finanční, pracovní), krizovou intervenci či terapii.

V rámci služeb neziskové organizace je poskytována i osvětová činnost – přednášky či besedy na téma z oblasti sexuálního styku – prevence, prostituce, pohlavně přenosné nemoci či služby neziskové organizace (Rozkoš bez rizika, 2021).

6.4. Spolupráce s VS ČR

Řádná součinnost mezi probačními pracovníky a vězeňským personálem je v trestní justici velmi důležitá. Podpoření vzájemné spolupráce lze vidět i z projektu „*Systém společného vzdělávání*“.

„Projekt má za cíl propojit systém vzdělávání pracovníků VS, PMS a dalších subjektů v oblasti vězeňství, probace a mediace.“ (PMS, 2021b).

Spolupráci mezi VS ČR a PMS nejvíce představuje činnost „parole“, kde příslušný pracovník věznice seznamuje odsouzené s možností podmíněného propuštění a s institucí PMS.

Součinnost se jeví i v jiných oblastech, a to je poskytování dokumentace o odsouzeném, možnost individuální konzultace ve věznici nebo kooperace se sociálním pracovníkem či vychovatelem věznice.

6.5. Informovanost ohledně trestní justice

Jedním z cílů probačních pracovníků je zvýšit povědomí o službách, které poskytují. Probační a mediační služba je proslulá především osvětovými akcemi – Dny mediace, Dny Restorativní justice, které se pořádají každým rokem během podzimního období. Tyto dvě akce jsou uskutečňovány na celém území Česka a jsou směřovány k odborné, ale i laické veřejnosti (Mottlová, 2020b).

Dále PMS pořádá přednášky či besedy ve věznicích, ve školním prostředí či pro veřejnost. Na besedách se otevírají témata ohledně trestní justice, kriminality a služeb multi – disciplinárního charakteru. Probační pracovníci se snaží předat ucelené informace a zvýšit tak povědomí o možnosti řešení trestní situace.

Probační a mediační služba je také známá společně s VS ČR a RUBIKON Centrem, jako spoluorganizátor „*Yellow Ribbon Run*“, který upozorňuje na nelehký život odsouzeného po propuštění z VTOS . PMS zde upozorňuje na předsudky, které omezují lidé po propuštění z věznice a snaží se pomocí „*Yellow Ribbon Run*“ podpořit jejich druhou životní šanci (PMS, 2021a).

7. Probační a mediační služba Anglie a Wales

7.1. Historický přehled

Pro možnost porovnání kompetencí a náplně probačních pracovníků je zde poukazováno na instituci Probační a mediační služby Anglie a Walesu, která se pyšní stoletou historií a sklízí značný obdiv na poli trestní justice.

Probační a mediační služba v Anglii a Walesu se odlišuje dle Institutu pro kriminologii a sociální prevenci od evropských států na základě anglosaského práva a v uplatňování základů severoamerické penologie v trestní justici.

K počátkům zahájení činnosti probačních pracovníků v Anglii a Walesu se řadí výkon smírčích soudů. V důsledku rozšíření zkráceného řízení se smírčí soudci věnovali rozsáhlejší škále trestných činů, což byl hlavní mezník, kde byl spatřen nedostatek kompetencí při práci s pachateli TČ. Parlament posléze v letech 1879 a 1887 rozhodl o přijetí zákonů, kde je k dispozici řešení trestné činnosti na nižší soudní úrovni (Derks, 2002).

Probační a mediační činnost Anglie a Walesu se proslavila zejména v nápravě a pomoci jedincům v oblasti trestů spáchaných pod vlivem alkoholu. Z hlediska historie a tématu alkoholismu je považováno za klíčovou institucí Church of England Temperance Society a osobnost Fredericka Raynere.

Church of England Temperance Society dosahovala úspěchu v sociální práci s delikventy závislými na alkoholu, a poté její pracovní náplň byla rozšířena i o další druhy trestné činnosti v roce 1907 v souladu se schválením zákona o podmíněném prominutí trestu. Právě angažovanost sociálních pracovníků ve snaze resocializovat delikventy zpět do společnosti je považována za první probační činnost na poli anglické trestní justice (Derks, 2002).

Samotná činnost dobrovolníků se během let dostala k zdárnému vývoji a patřila nyní pod vládní orgán – Home Office. Postavení probačních úředníků, zde nabylo jiného rozměru

– dispozice větší míry práv a kompetencí, spolupráce s věznicemi a dalšími institucemi (Derks, 2002).

Vývoj dvou základních činností probačních úředníků (Derks, 2002):

- 1967 – Parole
- 1973 – Veřejně prospěšné práce

Rozdíl v anglické probaci a mediaci zastává Národní probační služba pro Anglii a Wales. Instituce byla založena v roce 2001 a do jejího resortu spadá 42 oblastí, které mohou využít nabídku poskytované služby.

Během let 2004 až 2006 dochází ke vzniku institutu National Offender Management Service, který představuje propojenost probační a vězeňské služby na území Anglie a Walesu.

O rok později (2007) v Anglii vzniklo Ministerstvo spravedlnosti, které se zabývalo dohledem nad vězeňskou a probační službou. V minulosti tato forma služby byla pod záštitou instituce Home office, což je ministerský odbor Jejího Veličenstva z Velké Británie, který disponuje kompetencemi pro migraci, bezpečnost, právo a pořádek.

7.2. Cíle a poslání

Dle vládního sdělení se mezi základní poslání Probační a mediační služby v Anglii a Walesu řadí níže uvedené cíle (Her Majesty's Prison & Probation Service, 2021).

- *Správné vedení probačních a mediačních činností*
- *Snaha o snížení recidivy*
- *Pomoc propuštěným osobám z VTOS*
- *Ochrana společnosti*
- *Snížení trestné činnosti*
- *Pomoc obětem a pachatelům TČ*

7.3. Organizační struktura

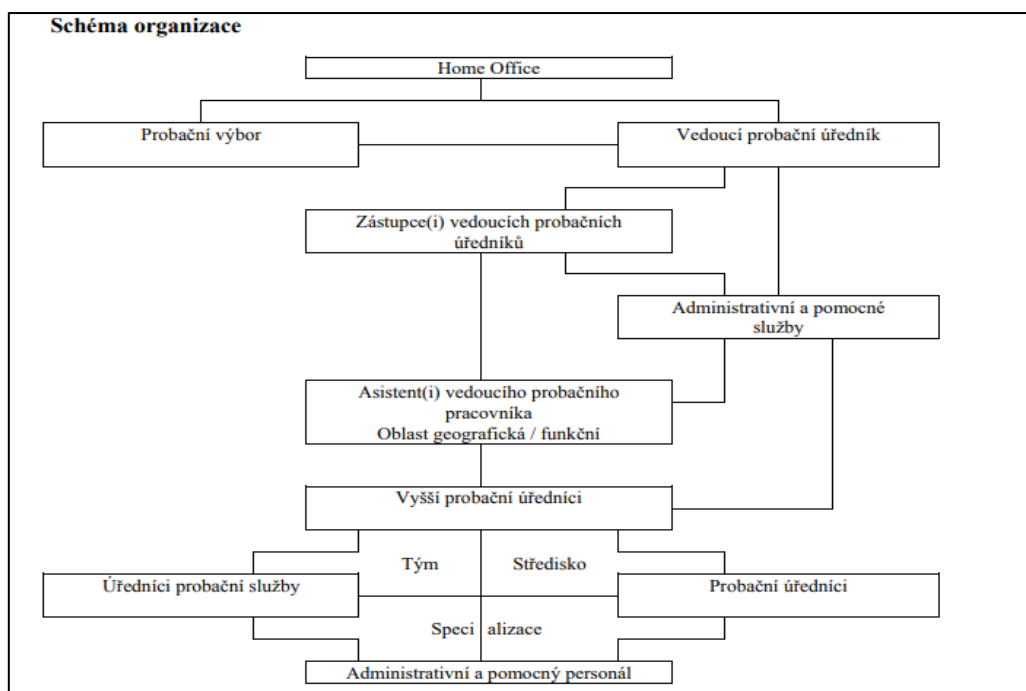
Rozdíl oproti české instituci PMS je převážně shledáván v organizační struktuře – představuje největší systém v probační a mediační službě. Anglie a Wales disponuje

55 anglických a velšských organizací probačních služeb, které jsou vytvořené ze smírčích soudů.

V jednotlivých organizacích jsou probační úředníci, kteří mají vysokoškolské vzdělání zaměřené v humanitním směru – sociální práce či právní vědy a jsou odpovědní za svou práci vyšším probačním úředníkům, kteří tvoří dohled nad jejich výkonem činností. Post vyššího soudního úředníka je zařazen mezi manažerské profese, na které dohlíží vedoucí probační úředník.

Samotná instituce Národní probační služby spadá pod záštitu institutu Home office, což je tedy vládní orgán, který dohlíží na její financování a výkon v oblasti trestní justice (Derks, 2002).

Home office se dá do jisté míry pokládat za alternativu českého Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva vnitra, který velmi spolupracuje s *Lord Chancellor's Office* a dalšími resorty ministerstva (Derks, 2002).

Obrázek č. 2 – Schéma organizace (Derks, 2002, str. 46).

Praktická část

8. Charakteristika výzkumné metody a sběr dat

Výzkumná metoda tvořena prostřednictvím kazuistik se řadí do oblasti, která nese název „Kvalitativní výzkum“, je známá především svým hlubokým a detailním rozpracováním daného pozorování. Výzkumníci se zde staví do tří pozic dle míry zainteresovanosti – cizinec, návštěvník, zasvěcený a domorodce (Švaříček, Šed'ová, 2007).

Při tvorbě kazuistiky je nutné shromáždit veškerá potřebná data. V této bakalářské práci bylo vycházeno především z rozsudku příslušného soudu, spisové dokumentace PMS, osobní dokumentace klienta (nájemní smlouva, pracovní smlouva, plnění pohledávek, zdravotní stav) a z osobních setkání na Probační a mediační službě, kde byla možnost doplnit chybějící údaje pomocí rozhovoru k ucelení individuální kazuistiky klienta.

Sběr dat, jak již bylo uvedeno probíhal během mé opakující se praxe na středisku Probační a mediační služby Nymburk. Praxe byla absolvovaná ve třech semestrech, vždy v rozmezí tří týdnů. Díky opakované praxi bylo možné se setkat s klientem opakovaně a vidět posun či nezájem ve spolupráci s probačním úředníkem. Sběr dat tedy byl uskutečněn v časovém rozmezí 2019 – 2020. Jednotlivá setkání s klientem byla časově odlišná dle aktuální sociální situace klienta. V průměru se jednotlivá setkání dají časově stanovit přibližně na dvacet minut. Jednotlivým klientům byl sdělen účel mého dotazování a zpracovávání jejich spisové dokumentace. Dále vedoucí pracovník obeznámil vždy daného klienta s tím, že jsem v roli stážistky a mám tedy povinnost mlčenlivosti v souladu se zákonem.

Časové hledisko v rámci kazuistik je primárně zahájeno již ve vězeňských poměrech, kde jedinec seznamuje probačního pracovníka s druhem trestné činnosti a dalšími okolnostmi. Za ukončení spolupráce se považuje osvědčení či neosvědčení klienta, o kterém rozhoduje příslušný soud.

9. Vymezení praktické části v kontextu se zvolenou výzkumnou metodou

V rámci absolvovaných pravidelných stáží na střediscích Probační a mediační služby Nymburk je v praktické části poukazováno na samotné klienty a jejich přístup ke kooperaci s probačním úředníkem.

Cílem této části je propojit teoretické poznatky v praxi, a to prostřednictvím klientů PMS, u kterých je v rámci individuálních kazuistik zachycena míra spolupráce s probačním úředníkem.

Díky vytyčenému cíli je blíže objasněn postup probačního pracovníka ve spolupráci s klientem v jednotlivých krocích. Přehledně je popsán jednotlivý druh trestné činnosti v kontextu s profesní rolí probačního úředníka a následné porovnání obou klientů.

Praktickou část tvoří individuální kazuistiky, které jsou v souladu s Etickým kodexem PMS zpracovány tak, aby nedošlo k porušení mlčenlivosti – jména konfrontovaných klientů jsou fiktivní. Ke zpracování kazuistik byla využita spisová dokumentace PMS Nymburk a osobní rozhovor s klientem, kde byl využit prostor pro dotazování a ucelení informací ohledně trestné činnosti a následného plnění trestu.

Individuální osobnostní kazuistiky se liší jednak druhem trestné činnosti ve spolupráci s probačním úředníkem, angažovaností a samotnou mírou dobrovolnosti k nápravě a zmírnění TČ. Jednotlivé kazuistiky jsou takto primárně zvolené, neboť zohledňují odlišný způsob v jednání s klientem a podmínky, které se vážou k jeho trestnímu plnění.

Struktura kazuistiky:

- Charakteristika úvodní části
- Osobní anamnéza
- Rodinná anamnéza
- Sociální anamnéza
- Psychická anamnéza
- Spolupráce s PMS
- Sumarizace

Samotné členění jednotlivých kazuistik tedy spočívá v několika hlediscích. Tím primárním hlediskem je uvedení do problematiky trestního případu, dle rozsudku

příslušného soudu, který v dané věci rozhodl. Zde je podrobně popsán druh trestné činnosti a důsledky, které se k němu bezpochybně vážou.

Nedílnou součástí kazuistiky tvoří zdravotní stav, sociální a rodinné zázemí, což jsou faktory, které podporují současně resocializaci klienta a tvoří i pozitivní přínos při podání žádosti o podmíněné prominutí trestu. V těchto oblastech se velmi zohledňuje řádné rodinné zázemí a možnosti zaměstnání po výkonu trestu odnětí svobody.

Ve spolupráci s probačním pracovníkem se velmi poukazuje na hledisko spolupráce, zde probační pracovník hodnotí stanovené podmínky pravidelných schůzek s klientem. Probační pracovník zde dbá na řádné doložení požadovaných písemností a stupeň angažovanosti – pravidelné testování na omamné a psychotropní látky či na řádnou a včasnou omluvu.

Závěr jednotlivých kazuistik je zpracován ze závěrečné zprávy pro soud či státního zástupce a doplněn o rozhovor s klientem. Závěrečné hledisko zohledňuje míru nápravy a následné doporučení pro zmíněné orgány činné v trestním řízení.

9.1. Individuální kazuistiky klientů PMS

9.1.1. Klient I.

Charakteristika úvodní části TC

Klient, 34 let. V průběhu dvou let týral ve společné domácnosti svou manželku. Klient používal násilí proti osobě blízké – údery pěstí do hrudníku či do temene hlavy, pálení rukou o žehličku či škracení. Při domácím násilí nechyběla ani psychická forma týrání – pomluvy, urážky, výhrůžky, vulgarismy či omezování osobní svobody.

Týrání v domácnosti se objevovala de facto každý den, poškozená žena trávila celý den v domácí izolaci. Klient požadoval po poškozené osobě i výpověď ze zaměstnání, kde za důvod k rozvázání pracovního poměru uvedla osobní záležitosti (zdravotní problémy). Dále měla zabráněný přístup k internetu či telefonu, který více podpořil její izolovanost a osamělost.

Klient známé i širší rodinu obeznámil se situací, že je jeho žena těžce nemocná, trpí rakovinou a nepřeje si, aby ji v tomto nastalém zdravotním stavu kontaktovali.

V důsledku tohoto chování byl klient odsouzen za zločin týrání osoby žijící ve společném obydlí podle §199 odst. 1, odst. 2 písm. d) trestního zákoníku, a za to se odsuzuje §199 odst. 1, odst. 2 písm. d) trestního zákoníku, a za to se odsuzuje podle § 199 odst. 2 trestního zákoníku k trestu odnětí svobody v rozsahu 2 let a 5 měsíců.

Osobní anamnéza

Klient se narodil v srpnu 1987. Klient získal maturitní vzdělání ve studijním oboru Stavebnictví na Střední odborné škole a Středním odborném učilišti.

V minulých letech se klient nedopustil žádného protiprávního jednání a nebyl tak odsouzen za žádný trestný čin.

Rodinná anamnéza

Klient pochází z úplné rodiny bez známek patologického chování. Matka zastává pracovní pozici v pekárně, kde obsluhuje výrobní linku. Otec pracuje, jako účetní. Klient nemá žádné děti.

Sociální anamnéza

Po výkonu trestu odnětí svobody klient bydlí u svých rodičů (dům 4+1), kde má k dispozici svou vlastní místnost. Rodiče přislíbili klientovi ubytování jen při dodržování jistých pravidel – přispívání na provoz domácnosti ve výši 2 000 Kč a řádné chování. Klient si našel práci po VTOS, jako údržbář ve farmaceutické firmě, kde jeho mzda činí 15 000 Kč, z čehož platí pohledávky, které se vážou k trestné činnosti a na chod domácnosti.

V současné době klient nemá dle legislativy ukončenou platnost manželství, avšak s manželkou nemá žádný kontakt. Kontakt s manželkou nebyl zaznamenán ani při VTOS – návštěva či zasláná korespondence byla vždy ze strany rodičů klienta.

Psychická anamnéza

V průběhu výkonu trestu, ve věznici Jiřice, neprojevoval klient známky negativního chování. Odsouzenému nebyl udělen žádný kázeňský trest, který by mu bránil v postupu do první diferenciacní skupiny. V rámci výkonu trestu odsouzený absolvoval resocializační program, jehož cílem je sociální začlenění osob, které se dopustily protiprávního jednání, nebo závažného porušení společenských norem. Jeho hlavní cíl spočívá v minimalizování rizik recidivy a zamezení opakování konfliktu.

Spolupráce s Probační a mediační službou

Odsouzený si zažádal ve spolupráci se sociálním pracovníkem o možnost podmíněného propuštění. Klient tedy vyplnil formulář „Podnět k zahájení spolupráce s PMS“. Probační úředník navštívil odsouzeného ve věznici, kde ho obeznámil s plynoucími povinnostmi z jejich budoucí spolupráce. Klient v rámci jednání s probačním úředníkem sepsal příběh trestné minulosti a sestavil koláč viny.

Klientovi byl ze strany soudu stanoven dohled probačního úředníka v rozmezí 3 let, za dobré chování a jisté sociální a rodinné zázemí.

Následná spolupráce mimo věznici Jiřice probíhala na středisku Nymburk, pod záštitou vedoucího probačního pracovníka.

Probační úředník se snažil směřovat klienta k řádnému plnění životních povinností během zkušební doby dané soudem a k úhradě pohledávek v důsledku trestné činnosti. Klient na každé měsíční konzultaci dokládá přidělenému probačnímu úředníkovi písemné potvrzení ze zaměstnání – pracovní smlouva, mzdový výměr, doklad o plnění pohledávek spojených se soudním řízením a samotným trestným činem. Nedílnou součástí jednání

je aktualizace, která byla prováděna ihned během úvodu každého jednání probačního úředníka s klientem.

Sumarizace

V rámci celkového pohledu na plnění probačního dohledu nebylo shledáno negativní jednání. Klient dodržuje stanovené podmínky, v případě že se ve stanoveném termínu nemůže schůzky zúčastnit, tak vždy v předstihu informuje příslušného pracovníka PMS.

Klient pracuje stále na stejné pozici, která mu zajišťuje stabilní příjem k možnému plnění nastalých pohledávek.

V kontaktu s manželkou stále není, ale podstatu svého činu si uvědomuje a lituje ho. V pravidelných měsíčních splátkách platí své pohledávky a přispívá své rodině na provozní náklady domácnosti.

Závěrečná zpráva pro příslušný soud je tedy stanovena jako kladná – klient se osvědčil během dohledu probačního úředníka.

9.1.2. Klient II.

Charakteristika úvodní části TČ

Klient 55 let, v časovém období dvou let byl členem organizované skupiny, distribuoval ve větším množství, převážně z České republiky do Rakouska, konopí a metamfetamin. Odsouzený v rámci této trestné činnosti vykonával pozici prostředníka, nakupoval marihuanu a dodával ji dále do Rakouska.

Odsouzený si předem svou trestnou činnost neplánoval, jelikož byl na pozici spolupachatele. Díky distribuci se domníval, že se dostane do lepších finančních podmínek. Okresní soud Nymburk stanovil nepodmíněný trest odnětí svobody v rozmezí 8 let v souladu s §283/ 1, 2a, c, 3b- nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy, zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Soud rozhodl o dané výměře trestu i s ohledem na trestní minulost daného klienta – protiprávní jednání §201/1 zák. č. 140/1961, za které byl podmíněně odsouzen.

Osobní anamnéza

Klient se narodil v únoru 1966. Klient získal výuční list ve studijním programu kuchař-číšník na SOŠ a SOU. Ve spojitosti s TČ a následným plněním trestu nebyla u klienta prokázána žádná závislost, která by mohla ohrozit jeho osobnostní nápravu.

V minulých letech se klient dopustil protiprávního jednání, za který byl 2 roky podmíněně odsouzen.

Rodinná anamnéza

Klient pochází z rodiny, kde byly shledány známky patologického chování – závislost na alkoholu u otce.

Nyní jsou oba rodiče v penzi, dříve matka vykonávala pracovní pozici – průvodčí ve vlaku a otec zastával pozici kuchaře.

Současnou reprodukční rodinu tvoří manželka Anna (43 let) – zdravotní sestra, syn Filip (14 let).

Sociální anamnéza

Klient se po propuštění z VTOS navrácí zpět do společné domácnosti s manželkou a synem. Rodina nově bydlí v Lysé nad Labem v rodinném domě (4+1), který manželka Anna získala v rámci dědického řízení po svých prarodičích.

Klient získal pracovní nabídku, která odpovídá jeho kvalifikaci – kuchař/číšník v místní restauraci, kde pracuje ve dvousměnném provozu. Jeho mzdové měsíční ohodnocení je stanoveno částkou 15 000 Kč, ze které mu jsou strhávány pohledávky, které se vážou k TČ (přibližně 5 500 Kč/měsíc). V rámci společné domácnosti přispívá manželce na společné náklady částkou 4 500 Kč.

Psychická anamnéza

Orgány Policie ČR umístily odsouzeného do Věznice Jiřice. Během výkonu trestu odnětí svobody nebyly zjištěny žádné neakceptovatelné projevy chování vůči

zaměstnancům. Odsouzený plnil všechny podmínky a stanoviska vnitřního řádu věznice a posléze i ve spolupráci s PMS.

Spolupráce s Probační a mediační službou

Po přeřazení do I. diferenční skupiny ve výkonu trestu požádal soud o podmíněčné propuštění z VTOS. Kvůli propuštění z vězení se spojil prostřednictvím písemné korespondence s probačním úředníkem ze střediska Nymburk.

Odsouzený sepsal žádost o osobní setkání ve Věznici Jiřice, které probační úředník vyhověl. Na schůzce se probíraly následné podmínky, které musí odsouzený před propuštěním splnit. Soud žádosti odsouzeného vyhověl a propustil ho s podmíněným trestem v trvání 4 let a s dohledem PMS.

Odsouzený následně navštěvoval jednou měsíčně středisko PMS, kde dokládal potvrzení o plnění pohledávek. Během schůzek s probačním úředníkem se projednávala bytová situace, pracovní a rodinné zázemí klienta a možnosti recidivy trestného činu.

Sumarizace

Klient v rámci podmíněného odsouzení s dohledem aktivně navštěvoval středisko PMS Nymburk, kde pravidelně dokládal potvrzení ohledně pohledávek či případných

osobních změn, které se vážou k jeho aktuální situaci. Probační úředník považuje spolupráci s daným klientem za zdařilou.

Klient se snaží o řádnou resocializaci – snaží se zachovat plnohodnotný vztah se svou manželkou a synem, dochází pravidelně do zaměstnání, kde dle sdělení svých kolegů plní velmi spolehlivě pracovní podmínky.

Klient nedocházel do žádné z řad neziskových organizací, veškeré záležitosti spojené s jeho TČ konzultoval s probačním úředníkem či sociálním pracovníkem ve věznici Jiřice.

Klient si uvědomuje podstatu trestného činu, kterého se dopustil a upřímně ho lituje.

9.1.3. Závěrečné porovnání individuálních kazuistik

Ve zvolené metodě výzkumu – kazuistika, byla zřejmá aktivita a úspěšná spolupráce s probačním úředníkem, což se pozitivně odrazilo u klientů v jejich resocializaci zpět do běžné společnosti.

Jednotlivé kazuistiky se výrazně od sebe liší druhem trestné činnosti a jejím následným plněním. U klienta II. měla určitou váhu při stanovení závěrečného trestu i jeho trestní minulost.

V oblasti zaměřené na rodinné zázemí bylo zachyceno patologické chování u jednoho z rodičů, a to u otce – závislost na alkoholu (Klient II.).

V rámci VTOS nebyly u žádného z klientů přerušeny vztahy se svou rodinou a blízkými. Klienti udržovali vztah s rodinou prostřednictvím pravidelné korespondence a osobních návštěv ve věznicích.

Klienti se na základě konzultace se sociální pracovníci obrátili na příslušné středisko PMS Nymburk, kde plnili řádně své povinnosti.

U klientů je shledána ze strany probačního úředníka – angažovanost, aktivnost a snaha o minimalizaci dopadů TČ.

V závěrečné zprávě pro příslušný soud probační úředník sděluje, že klienti plní nastavené podmínky soudem a řádně se osvědčili ve spolupráci s PMS Nymburk.

	Klient I.	Klient II.
Druh TČ	Týrání osoby ve společné domácnosti	Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy
Délka trestu	2 roky a 5 měsíců	8 let
Závislost u klienta	Neprokázaná	Neprokázaná
Chování v rámci VTOS	Nebyly shledány známky negativního chování	Nebyly shledány známky negativního chování
Sociální a rodinné zázemí po VTOS	Zajištěné	Zajištěné
Spolupráce s PMS	Řádná spolupráce	Řádná spolupráce
Závěrečné doporučení pro soud	Klient se osvědčil	Klient se osvědčil

Tabulka č. 2 – Stručné vymezení jednotlivých kauzistik

10. Diskuse

V praktické části mé bakalářské práce je především kladen důraz na vzájemnou spolupráci mezi probačními pracovníky a klienty PMS ČR. V rámci praktické části byly uvedeny dvě kazuistiky, které byly posléze porovnány napříč identickou strukturou kazuistik – charakteristika TČ, osobní anamnéza, rodinná anamnéza, sociální anamnéza, psychická anamnéza, spolupráce s PMS a sumarizace. Z kterých vyplývá, že uvedení klienti řádně spolupracují s probačními pracovníky a mají zajištěné rodinné či sociální zázemí. V rámci závěrečného znázornění je dále zjištěno, že jednotlivé oblasti ve stanovené struktuře se liší v závislosti na druhu a délce trestného činu. Za přínosné stanovisko v rámci individuálních kazuistik je považován nástin praktického pohledu na úzkou spolupráci s klientem, který si mnohdy laická veřejnost neumí představit pouze na základě teoretických poznatků v reálném prostředí. Prostřednictvím detailního zpracování osobnostní kazuistiky je zachycen i patřičný postup v rámci probační práce, který se pojí s určitou délkou probačního dohledu a řádným plněním stanovených povinností, ať už ze strany soudu či probačních pracovníků.

Pro možnost porovnání zvolené metody v praktické části jsem zvolila Diplomovou práci Diany Eliášové z filozofické fakulty Univerzity Karlovy, která se zabývá otázkou ukládání probačního dohledu mladistvým na území menšího okresního města. Autorka využila podobné zdroje ke zpracování jednotlivých kazuistik. Při sestavování kazuistiky vycházela primárně ze spisové dokumentace a poskytnutých materiálů ze strany probačních úředníků daného okresního střediska PMS. V mé práci bylo v rámci tvorby kazuistik vycházeno ze spisové dokumentace a z osobního setkání s klientem PMS, kde jsem mohla reálně přijít s klientem do styku a doptat se na detaily ohledně spolupráce s Probační a mediační službou.

Autorka zvolila strohou strukturu, která se člení pouze do tří oblastí – osobní anamnéza, popis případu a průběh dohledu, ve kterých obsáhle popsala spolupráci s probačním úředníkem. Její důraz v praktické části je kladen na metodiky PMS a zákonné úpravy (Eliášová, 2019). Při tvorbě mé struktury kazuistik je kladen hlavní důraz na systematičnost a celkový pohled na klienta PMS – který se pojil, jak k jeho osobnosti, rodinnému zázemí, sociálnímu zabezpečení a k samotné spolupráci s probačním úředníkem. Hlavním posláním mé kazuistiky je tedy poskytnout ucelený pohled na vývoj spolupráce mezi klientem a probačním pracovníkem, který začíná již v angažovanosti v prostředí

příslušné věznice, kde jedinec plní svůj trest odnětí svobody a podává podnět ke spolupráci s příslušným střediskem Probační a mediační služby.

Kazuistiky uvedené v praktické části výše uvedené autorky se liší ve spolupráci s Probační a mediační službou či jinými institucemi, které se vážou k trestné činnosti mladistvých (Orgán sociálně právní ochrany dítěte, škola, Pedagogicko – psychologická poradna, aj.).

Díky dostupným kazuistikám mladých pachatelů z odborné práce Niny Eliášové je lépe zřetelný odlišný způsob ve vedení spolupráce mezi dospělým klientem a probačním pracovníkem. U mládeže je zřetelný mezník v tom, že na jeho spolupráci mají značný vliv zákonní zástupci, kteří mohou mít pozitivní přínos pro aktivní zapojení do probačního dohledu. Oproti tomu v dospělých kazuistikách uvedených v rámci této bakalářské práce jsou veškeré pozvánky ohledně konzultací na středisku PMS primárně zasílané pouze daným klientům a je na jejich individuální povaze, jak se k dané spolupráci postaví.

Rozdíl v jednotlivých kazuistikách je spatřován i ve výsledné části. Hlavním výsledným bodem je způsob dohledu ze strany probačních úředníků, kdy mladiství mají k povaze trestného činu a věku stanovený odlišný způsob dohledu, který mnohdy bývá doplněn i o různá výchovná omezení. V kazuistikách zaměřených na dospělý věk je primárním výsledkem seznámení laické veřejnosti s jednotlivými aspekty života a jednotlivými kroky spojenými s řešením trestné činnosti pod záštitou PMS. Oproti tomu jsou mladistvé kazuistiky pojaté, jak ve spolupráci s PMS, tak i s legislativním průběhem ze strany soudu, probačních úředníků a klientů.

Závěr

Prostřednictvím zvoleného tématu této bakalářské práce „*Role probačního úředníka v rámci alternativních trestů*“ bylo poukázáno na zařazení instituce Probační a mediační služby na poli trestní justice a její historický vývoj na území České republiky.

Díky první kapitole, která se snaží charakterizovat pojmy spojené s PMS, se dozvídáme cíle a poslání, které plynou z restorativní justice a její samotný význam dle uznávaného amerického kriminalisty a průkopníka v oblasti restorativní spravedlnosti Howarda Zehra.

Restorativní justice následně navazuje i na oblast alternativních trestů, kde je považován tento typ trestu za velmi přínosný pro účastníky TČ i společnost. Alternativní tresty se snaží balancovat kapacitu vězňených osob na území našeho státu. Neboť zjišťujeme, že samotný výkon trestu odnětí svobody pro jednu odsouzenou osobu je velmi finančně nákladný.

Oproti alternativním trestům má VTOS i značný dopad na psychiku a sociální zázemí odsouzeného – omezený kontakt s rodinou, ztráta bydlení či propuštění ze zaměstnání. Při porovnání jednotlivých druhů trestů je poukazováno v rámci teorie i na proces stigmatizace, což je faktor, který má vliv na úspěšnou resocializaci zpět do běžné společnosti.

V rámci teoretické části byla blíže specifikovaná i profese probačního úředníka a její práva a povinnosti v kontextu s klientem a OČTŘ. V této části je také přehledně vymezena škála klientů, kteří využívají služby ze strany Probační a mediační služby. Jedná se o klienty, kteří se navzájem liší dle fáze soudního řízení, zainteresovanosti v TČ či věkem.

Pro možnost zahraničního porovnání je zde zaměřeno na Probační a mediační službu Anglie a Walesu, která má bohatou historii a výborné ohlasy ve sféře poskytování služeb ze strany probačních úředníků a následné spolupráci s vězeňskou službou.

Ve výzkumné části je směr práce zaměřen na individuální klienty PMS a druh spáchané trestné činnosti. Spolupráce ze strany klienta a probačního úředníka je detailně zobrazena v kazuistikách, které zachycují období od zahájení spolupráce s probačním úředníkem do fáze osvědčení klienta, o kterém rozhoduje příslušný soud.

Hlavní cíl: „*Vymezení postavení probačního úředníka, jeho vzdělání, práva a povinnosti, které musí během své profesní kariéry plnit v kontextu s kazuistikami klientů PMS Nymburk.*“ – je možné zaznamenat v jednotlivých částech kazuistiky, která se vážou k předchozí odborné teorii. Propojení praxe a teorie v profesních kompetencích probačního

úředníka je zřetelný v části kazuistiky „Spolupráce s Probační a mediační službou“, která se opírá o teoretické poznatky v rámci Probačního plánu a jeho plnění.

Závěrem bych ráda zmínila mé budoucí profesní uplatnění, které se pojí se zvoleným tématem mé Bakalářské práce. Po absolvování bakalářského studia bych ráda nastoupila na navazující magisterský obor – Sociální práce, který je pod záštitou Filozofické fakulty Univerzity Karlovy.

Velmi ráda bych po dokončení svého studia chtěla své pracovní zaměření směřovat na pomoc obětem a pachatelům TČ v kontextu alternativních trestů, jelikož je to sociálně – právní oblast, o kterou se zajímám od počátku studia a po absolvování praxí na střediscích PMS se profesní touha o oblast trestní justice značně zvýšila.

Na této práci se mi líbí hlavně určitá míra rozmanitosti, která se primárně váže k druhům TČ a k individuálnímu přístupu jednotlivých klientů, který není vždy optimální.

V rámci této profese oceňuji i úzkou propojenost s OČTŘ, neziskovými organizacemi a samotnou angažovanost ze strany probačních úředníků, která se váže k úspěšné resocializaci.

Seznam použité literatury

TIŠTĚNÉ PUBLIKACE

ČÁSTKOVÁ, Denisa. *Význam Probační a mediační služby ČR*. Praha, 2020. Absolventská práce. VOŠ pedagogická a sociální, SOŠ pedagogická a gymnázium, Evropská 33, Praha 6. Vedoucí práce Jana Poláčková.

DERKS, Jack. *Probace v Evropě*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2002. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-7338-007-2.

ELIÁŠOVÁ, DIANA. *Probační dohled a jeho aplikace v rámci ukládání sankcí mládeže*. Praha, 2019. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Fakulta filozofická. Vedoucí práce Jana Hulmáková.

KRAUS, Blahoslav. *Základy Sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008, 2014. ISSBN 978-80-262-0643-9.

MATOUŠEK, Oldřich, KODYMOVÁ, Pavla a KOLÁČKOVÁ, Jana, ed. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X.

MOTEJL, Otakar. *Vězeňství*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2010. Stanoviska (Kancelář veřejného ochránce práv). ISBN 978-80-7357-606-6.

MOTTLOVÁ, Jana. *Přístup k dětem a mladistvým v agendách Probační a mediační služby směřující ke snížení rizik patologického chování*. Praha, 2020a.

MOTTLOVÁ, Jana. *Probační a mediační služba*. Praha, 2020b.

MOTTLOVÁ, Jana. *Děti jako pachatelé trestné činnosti v agendě Probační a mediační služby*. Praha, 2020c.

ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9.

ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka a DOUBRAVOVÁ, Dagmar, ed. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2.

ŠVAŘÍČEK, Roman a ŠEĐOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

ZEHR, Howard. *Úvod do restorativní justice*. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2003. ISBN 80-902998-1-4.

ELEKTRONICKÉ DOKUMENTY

Bílý kruh bezpečí. *Projektová činnost* [online]. 2019 [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/o-nas/projektova-cinnost/>

Her Majesty's Prison & Probation Service. *Prisons and Probation* [online]. 2021 [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/organisations/her-majestys-prison-and-probation-service/about>

Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Ukládání alternativních trestů v praxi* [online]. 2017 [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/alternativni-tresty?clanek=ukladani-alternativnich-trestu-v-praxi>

Národní soustava povolání. *Asistent Probační a mediační služby* [online]. 2017a [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://nsp.cz/jednotka-prace/asistent-probacni-a-media>

Národní soustava povolání. *Úředník Probační a mediační služby* [online]. 2017b [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://nsp.cz/jednotka-prace/urednik-probacni-a-mediac>

Policie ČR. *Zvlášť zranitelná oběť* [online]. 2020 [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zvlast-zranitelne-obeti.aspx>

Probační a mediační služba. *Běh se žlutou stužkou* [online]. 2021a [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: https://www.pmscr.cz/scripts/aktuality_detail.php?IDA=1162

Probační a mediační služba. *Díky projektu společného vzdělávání se zlepšil přístup k odsouzeným a propuštěným* [online]. 2021b [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: https://www.pmscr.cz/scripts/aktuality_detail.php?IDA=1162

Probační a mediační služba. *Etický kodex* [online]. 2014 [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: https://www.pmscr.cz/download/O_nas_strategie_eticky_kodex.pdf

Probační a mediační služba. *Interní protikorupční program* [online]. 2020 [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: https://www.pmscr.cz/download/O_nas_InterniProtikorupProg_200630.pdf

Probační a mediační služba. *Na správnou cestu! II.* [online]. 2021c [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/projekty/>

Probační a mediační služba. *OPP* [online]. 2021d [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/prehled-poskytovatelu-opp/>

Probační a mediační služba. *Organizační řád PMS* [online]. 2019a [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: https://www.pmscr.cz/download/03_Organizacni_rad_20190401.pdf

Probační a mediační služba. *Parole* [online]. 2021e [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/parole-dohled-nad-podminene-propustenymi/>

Probační a mediační služba. *Statut PMS* [online]. 2008 Probační a mediační služba [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: https://www.pmscr.cz/download/02_STATUT_PMSCR_aktual_2008.pdf

Probační a mediační služba. *Trest domácího vězení* [online]. 2021f Probační a mediační služba [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/trest-domaciho-vezeni/>

Probační a mediační služba. *Základní dokumenty* [online]. 2021g [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/zakladni-dokumenty/>

ROSA centrum pro ženy. *Naše poslání* [online]. 2021 [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://www.rosacentrum.cz/nase-poslani/>

Rozkoš bez rizika. *Naše služby* [online]. 2021 Liga lidských práv [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://rozkosbezrizika.cz/kdo-jsme/>

RUBIKON Centrum. *Kdo jsme* [online]. 2019 [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://www.rubikoncentrum.cz/kdo-jsme/>

Věznice Odolov. *Nejčastěji kladené otázky z ekonomické oblasti* [online]. 2021 [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/veznice-odolov/informacni-servis/nejcastejsi-dotazy/nejcasteji-kladene-otazky-z-ekonomicke-oblasti/>

VIGLIONE, Jill. The Risk-Need-Responsivity Model: How Do Probation Officers Implement the Principles of Effective Intervention? *Criminal Justice and Behavior* [online]. 2019, **46**(5), 655-673 [cit. 2021-02-22]. ISSN 0093-8548. Dostupné z: doi:10.1177/0093854818807505

Vláda České republiky. *Projekt Mentor* [online]. 2021 [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/zalezitosti-romske-komunity/pracovni-skupina-mv-vystupy--letak-5861/>

PŘÁVNÍ PŘEDPISY

Zákon č. 555/1992 Sb, o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě

Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č.45/2013 Sb., o obětech trestných činů

STATISTICKÉ PŘEHLEDY

Ministerstvo spravedlnosti. *Statistická zpráva 2019*[online]. 2017 [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/statisticke-udaje-z-oblasti-justice>

Ministerstvo vnitra. *Statistická zpráva r. 2019* [online]. 2020 [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-kriminality.aspx>

Probační a mediační služba. *Statistika PMS* [online] 2021h [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/statistiky-2/>

Vězeňská služba ČR. *Měsíční statistická hlášení* [online]. 2021 [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/statistiky/mesicni-statisticke-hlaseni/>

Vězeňská služba ČR. *Statistická ročenka Vězeňské služby 2019* [online]. 2021 [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/statistiky/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby/statistica-rocenka-pro-rok-2019/>

ODBORNÁ PŘEDNÁŠKA

MOTTLOVÁ, Jana. Probační a mediační služba ČR [online]. Praha, HTF UK, 2020

Česko restorativně 2021. In: YouTube[online]. 30. 3. 2021[cit. 30.03.2021]. Dostupné z:
<https://www.youtube.com/watch?v=MjKEtD6D9IE>

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 – Průměrné stavy odsouzených v roce

Vězeňská služba ČR. *Statistická ročenka Vězeňské služby 2019* [online]. 2021 [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/statistiky/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby/statistica-rocenka-pro-rok-2019/>

Tabulka č. 2 – Stručné vymezení jednotlivých kazuistik

Seznam obrázků

Obrázek č.1 – *Organizační struktura PMS*

Probační a mediační služba. *Základní dokumenty* [online]. 2021g [cit. 10.02.2021].
Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/zakladni-dokumenty/>

Obrázek č. 2 – Schéma organizace

DERKS, Jack. *Probace v Evropě*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2002. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). 46, ISBN 80-7338-007-2.

Přílohy

DOPLŇUJÍCÍ OTÁZKY KE KAZUISTIKÁM

Jedná se o otázky, které byly použité při osobním setkání s klienty PMS Nymburk, za účelem doplnění spisového materiálu a přiblížení nastalé trestní činnosti.

- Můžete mi více nastínit trestnou činnost z vašeho úhlu pohledu?
- Měl někdo z rodiny v minulosti problém se zákonem?
- Má někdo z rodiny zkušenost se závislostí – alkohol, drogy?
- Udržoval jste během VTOS pravidelný kontakt s blízkými?
- Jakým způsobem se po propuštění z VTOS stavíte k finančním a bytovým poměrům?
- Splňujete řádně podmínky stanovené probačním úředníkem?
- Docházíte do neziskové organizace?
- Kdo Vám po propuštění z VTOS nejvíce pomohl?
- Jak hodnotíte spolupráci s probačním úředníkem?